

КЪАХЪБЕГАМ
 Парламента
 депутаташа дийцар,
 хIетта Юдаьча берий
 центра дешаш

10

НАБХА ХЪАШТАШ
 ГалгIайче хоржаргда
 дикагIдола культуран
 ЦIа

9

СЕРДАЛО

WWW.SERDALO.RU

ГІАЛГІАЙ МЕХКА КЪАМАН ЮКЪАРА ГАЗЕТ

№4 (12581)
 Сабкура
 бутт,
 2 ди, 2023 шу

Газет арадувл 1923-ча шера
 бекарга бетта 1-ча дийнахъа денз

1973-ча шера
 «Сердало»
 газета
 «Знак почета»
 яха орден
 еннай

КЪАХЪБЕГАМА ТОЛАМ
 ГалгIайче юкъеяхай
 «Къахъегама овсарле»
 яхача къаман проекта

4

КЪАМАН КХОАНЕ
 Къаьнара ишколаш
 кердачарца хувц

5

КУЛЬТУРА
 Кхоллама болх
 леаберашта
 гранташ лургъя

6

КХОЛЛАМ
 Кхолламо
 вицвалийтац из

7

ДЕШАРХОЙ ВАХАР
 Наркотик яхача
 дохъажах дийцар
 дешархошта

8

www.serdalo.ru | vk.com/gserdalo | @gserdalo | Дзен сердало

ГалгIаша гIо дир

ДНР, ЛНР лаьрххIа йола операци дIахъоча юкъа,
 460 тонн гаргга новкъостал даьд ГалгIайчера

2

УнахIдено лораеш

Полиомиелита духъала
 къовсам лоаттабу
 вай мехка

3

Мехкара ишколаш цахаддаш тоаеш латт

Баркинхой Мурад

Ишколаш тоаеш йола программа 100 процент кхоачашьеш, шой болх д'ахьоча 20 субъекта юкъяхай вай Г'алг'айче. Боккха болх д'ахьош, мел эшача х'аманца кхоачам беш, тоаеш латт республикерча бераша деша моттигаш. Таханарча хано д'адеххача тайпара, куц хийца йооттаяь уж.

Цу лоарх'амеча программанна юкъяйоаг'а хьехархоша шой балхацара говзал лакхьеш йола курсаш, ишколашта эшаш йола х'амаш эцар. 2022-ча шергара 2026-ча шерга кхачалца д'аяхьа езаца цу программан юкье, кхы а тоае езаш ишколаш я. Кердача хьисапе тоае езараш ерригаш 68 я.

Султиганькъан Йоакъап

Г'алг'айчено ДНР, ЛНР лаьрх'а йола операци д'ахьоча, 460 (457) тонн бахархошта а иштта Российски Федерацие шой декхар кхоачашдеш болча б'ухошта а лаьрх'а новк'остал даьд, аьлар «Сердало» газетага республикан кулгалхочун зарбан болхлоша.

Г'алг'айчера цу моттигашкарча бахархошта, иштта цига лаьрх'а йолча операцие дак'ба лоацаш болча б'ухошта тайтапара новк'остал даьд. Цу юк'едаоаг'аш да 230 миллион сома маьха кхачан а технически а новк'остал. Кердача федерални доазон т'а бахача наха д'аде фу деннад, 50 тонн г'ишлон материалаш д'аяхьийтай, 70 тонн инженерни г'ирсаш, цу юк'е электрогенератораш, й'овхал луш йола х'амаш, кхыдола вахаре эшараш.

«Донецки, Лугански областашка бахача наха новк'остал дара беррига Г'алг'айчен бахархой оарцаг'аьлар. Х'амаш гулйир ишколашка, предприятешка, дезалашка.

Массане а дика новк'остал дир цу юк'е, х'аравар х'ана вац аьнна шийгара дак'ба юк'едаьха

Хьайбай маша а дулх а дукхаг'а хул

Султиганькъан Йоакъап

Д'адахача шерга диллача, хьайбашкара хьадоаккха маша а дулх а дукхаг'а хулаш латт, цар дег'аахар 128,3% да, 2021 шера хинначунга хьежача, аьлар «Сердало» газетага республикан кулгалхочун зарбан болхлоша.

«Дулх 6,7% — из хул 8321 тонн, шура совйоалаш йоаг'а 10,2 процент, из я 140 эзар тонн. Оалхазараш леладеча

боахамашка а овсарле хилара белгалонаш я: фуаш — 28,5 млн фуь, из дукхаг'а да 12,9%, 2021 шера хинначунга хьежача», — йоах хьабайгача хоамо.

Г'алг'ай Республикан юртбоахама Министерствос беча хоамах, хьайбаш леладеча дак'б т'а уж толамаш дахатаро хилар, паччахьалкхено новк'остал лоаттадарах: 128 млн сома гранташ елар, иштта субсидеш делар, цул совг'а юртбоахама кхачан продукташ арахецарий шой доалхьарча пайдах а беркат

даьлар.

Иштта г'о-новк'остал хиларах, Г'алг'айче доккхий а з'амига а хьайбаш т'акхийтар, оалхазараш совдоалаш доаг'а, шура дукхаг'а йоаккх.

Г'алг'ай Республикан масадолча боахамашка таханарча ден 74,9 эзар доахан да — уж 2,4% дукхаг'а да, 2021 шера хиннарел. Царех дегташ дола хьайбаш 36 эзар да; жа, гаьзарий — 300 эзар совг'а.

Керттера терко лоаттаю юртбоахама кхачанца йалашо яра.

Келаматанькъан Махьмуд-йаьлас белгалдир; баьцадарах, бешамаш лелаяр, хьайбаш, оалхазараш леладар массе оаг'орахьара дег'адоаладе дезаш хилар.

Цо иштта хьоахадир, республикан бахархой а йаьдал а г'аддугаш да, х'ара шера дика толамаш доахаш хилар.

Г'алг'айче лаьрх'а ба, юртбоахама продукци дукхаг'а хургйолаш к'ахьега, воашта а иштта кхыча моттигашкарча бахархошта а из лоаттае йиш хургйолаш.

ДНР, ЛНР лаьрх'а йола операци д'ахьоча юк'ба, 460 тонн гаргга новк'остал даьд Г'алг'айчера

хьожаш вар», — аьлар Г'алг'ай Республикан кулгалхочо Келаматанькъан Махьмуд-йаьлас.

Цо иштта белгалдир, Г'алг'айчера нах г'улакхаца а дешаца а новк'остал дара даим а кийча хиннаб, аьнна. Цо д'ахо аьлар, тахан лаьрх'аца опера-

це дак'ба лоацаш Г'алг'айчен б'ухой хилар доаккхал де дезаш да, аьнна. Царна а цар гаргарча наха а эшаш дола новк'остал дергда йаьдала оаг'орахьара. Гулъяь х'амаш дукхаг'а дак'б б'ухошта ч'оаг'аг'а эшараш яр.

Г'алг'айчен «Йоккхача сомий

бешо» йажаш бахьийтар, молаш дола ц'ена хий дахьийтар Ачалкхерча «Ачалкх» хий доаккхача заводера, коартолаш — моттигерча фермераша, чай, шекар, дулах баь кхача — «Эко-Муслима» к'ахьегамхоша а «Южный» оалача оалхазараш леладараша а.

Гуманитарни мухь ийца, лаьрх'а ше ваха хилар Г'алг'ай Республикан кулгалхо Келаматанькъан Махьмуд-йаьла, цун цига кхетаче хилар б'ухошца. Царна эшаш дола новк'остал а дир. Цо белгалдир цар денал, майрал.

Шолжа-Шахъаре токацара Гулакх тоалургда

Султиганъкъан Йоакъап

Ерригача Шолжа райо-не токацара Гулакх то-адергдола керда трансформатор оттаергъа шахъаре. «САФМАР» ячача промышленно-финансови моттиго ГЮ даъ ийца, 37,5 млн сом ачча доаккха, кхаъ фазах латта, шовзткъа эзар киловольт-ампер йола трансформатор кастта вай республике хъакхоачаргъа.

Из хоам мехкадаъ-га Келаматанъкъан Махъмуд-Табьлага бир токацарча Гулакхах йолча министерствон кулгалхо волча Лоалахой Ахьма-да, — йоах тхога бена-ча хоам. Министра яча-чох, «Шолжа-Шахъар — 110 Кв» ячача подстан-це низ чЮагГбеш хургда из Гулакх.

ООО «Снабэлектро» ячача моттигера ийцай трансформатор. Из эцара дош къоастадир укх бетта 25-ча дийнахъа, ачча дIаденнад. Укх бетта 7-ча дийнахъа хъакхача еза я трансформатор. Ерригача Шолжа районоера токацара хъал меттадоладеш хур-гъа керда трансформатор.

Таханарча дийнахъа ша-хъаре 100 эзар совГа саг вах, 117 йоккхий пачча-хъалкхен болх-моттигаш я цига. Цу Гулакха болча болхлоша ячачох, керда трансформатор Иооттаяъ яргъа цъхан кIира.

«Шолжа-Шахъарер-ча бахархошка хало яр, хила боагГача боара-ме ток дIакхоачаш цахи-ларах. Тишъенна къаъна-ра трансформатор лерттIа болх беш йоаца дукха ха яр. Цу наха ГЮ дар вай декхар да тахан. Лакха-ча боараме чакхбаккха беца из лоархIаме болх», — аьлар Келаматанъ-къан Махъмуд-Табьлас. Мехкадас белгалдир, бокъо йоацача тайпара ток дIатIахеттаргIоацаш, дIадала доагIа ачча хан-нахъа дIателаргдолаш, ба-хархошца болх дIакхъа беца, аьнна.

Пайда эчача серда-лах ачча ханнахъа наха дIателаш хилча, тишъен-на оатхалаш хувца аьттув хургба. Из кхетаде деза бахархоша. Шолжа-Ша-хъарера нах массехказа леткъабар Мехкадаъга, ток ца тоьаш хиларах, йоккхий халонаш токхаш дах тхо, аьнна.

Келаматанъкъан Махъмуд-Табьлас респу-бликан паччахъалкхенна тIадиллар, из Гулакх ат-тача даьккхе, дIабихъача балхах дар шийга хайта, аьнна.

ГалгIайче хъаллаьцар «Денала сахъат» яха урок юкъейоалаяр

Габгинаькъан Марина

Российски Федерацие Пач-чахъалкхен Думе, массай-олча ишколалашка мехка турпалаш бовзийташ дола классера сахъаташ юкъедо-аладар ловш ба, аьлар «Сер-

дало» газетата ГалгIай Ре-спубликан дешара, Илман Министерствон зарбан болхлоша.

«Российски Федерацие Пач-чахъалкхен Думанна дага-деhad дешара моттигашка,

мехко доаккхал деча, денал гойташ, дика дагалоаттам буташ баьхача нахах дола классера сахъаташ дIадахъа.

Из юкъедаккха ловш хила-рах хоам бир Паччахъалкхен Думан кулгалхочун гIончас Чернышов Бориса, халкъа

турпала, авиаце инарал-май-ора Осканаькъан Сулумбика 80 шу дизара хетадаъ «Де-нала сахъат» дIадихъачул тIехъагIа.

«Ишкола пенаш хила деза къамаьл деш йола музей», — аьлар Чернышов Бориса.

Долакоарча ишколе дийцар терроризмах, экстремизмах лаьца

Султиганъкъан Йоакъап

Долакоарча №7 йолча юкъ-арча дешара ишколе кагир-хой Даьхенцара безам совбоаккхаш бола кхетам балара, аьлар «Сердало» газетата комитета кхетаче хилар дешархошца; дукхагIча даькъе из хетаяъ яр

терроризма, экстремизма ду-хъала къовсам лоаттабара, иштта кхувш боагIарий Даь-хенцара безам совбоаккхаш бола кхетам балара, аьлар «Сердало» газетата комитета болхлоша.

«Кхетаче дIахъоча юкъа де-шархошта довзийтар терро-ризмаца, экстремизмаца дув-заденна Гулакх леладаро мел чЮагIа исторически а политиче-ски а оагIорахъа зе ду», — йоах хоам.

Керттера теркам тIабихийтар

фиьла хила везара, террористи-чески никъ лелаберашта гаьна-вувла везара, кагирхой шоаш леладеча хIамах бола бехкток-хам бовзаш хила безара, кхыча къаман культура лархIа езара.

Дийца дош чЮагIдир, къа-маьл чакхдоалаш.

Полиомиелита духъала къовсам лоаттабу вай мехка

Коазой Мадина

Республикерча шахъарий кул-галхоша ГЮ деш, полиомие-лит ячача халача вируса ду-хъала маьхий тоха арабо-лаш ба дарбанчешкара болх-лой. Районе чуйоагIаш йолча моттигашкарча администра-цей болхлой, дарбанчешкара

лораш юкъе болаш, кхетаче дIайихъар Шолжа-Шахъарерча администраце.

Дувца оттадаъ керттера дош полиомиелит ячача вируса ду-хъала тоха дезача маьхашца дувзаденна дар. Шолжа-Шахъ-арерча района кулгалдеш волча Татенаькъан Иийсас белгал-

дир, тахан уж маьхий ханнахъа тохаш чакхбалар мел лоархIаме да берий могошала.

Из Гулакх иштта ледара дита йиш йоацилгах, из хала лазар даржаргдоацаш эггара хъалха де дезар ханнахъа маь-хий тохар долгах, берий ноа-ной дIакхетабеш болх дIакхъа беца аьлар цо.

«Къаман календарага дилла-ча а, инфекционни оала лазараш вайна юкъе ца даржийтара ду-хъала лоаттабу къовсам маьхий тохар ба. Уж тоха дезац аьнна хеташ болча нахаца, ма дарра цу Гулакхах, отта тарлуча ун-зарча хъалах, уж дIакхетабеш, къамаьл де деза», — белгалдир Татенаькъан Иийсас.

Тоабай истебоалаш латт Сурхотле-Яндаре оала никъ

Коазой Мадина

98 процентага кхоачаш, тоабай баьннаб Сурхотле-Яндаре хотташ бола никъ. Из ба 9 километр бӀаьха. «Новкъостал» яхача федерални программах тоабеш ба из, аьлар ГӀалгӀайчен машений накъа Министерствон зарба болх лелабераша.

Керттера де дезар дукхагӀча давкье никъ Йотоабар, гонахъа 1,9 км карт яр да. Уж, хӀанз укх сахъате, дав даьннад. Цул совгӀа хоам беш йола гӀирмаш а оттаяьй, светофораш а ЙогӀай, хӀанзарчоа аьнна накъа оасаш а дахийтад. ХӀанз уж хӀанзарчоа? Никъ буллача хана, из чӀоагӀагӀа хургболаш, йӀовхал латташ хила еза, хӀаьта из хилара хӀанз хаоттам а бац, цудухъа, ара кӀеззига йӀохъелча, уж балхаш юха кердадохаргда.

Эггара чӀоагӀагӀа наха дагабоалла никъ бар из, дукха каьхаташ яздора тхога, из тоабар дехаш. Каст-каста кӀоагаш дӀакъувлаш бола болх бора оаха, бакъда из дукха латтацар, хӀана аьлча накъ тӀа даим машенаш лелар.

ХӀанз де дезаш дисар да, накъа оасаш даькар, тӀаккха из болх ше ма барра баь баргба, накъа кхерамзленна йалашо а йолаш», — аьлар ГӀалгӀай Республикан машений накъа Министра Хаматхананакъан Батыра. Из цахаддаш хьожаш ва дӀахьош болча балха дикалга.

Белгалдаккха деза, карарча шера ГӀалгӀайчен накъахоша, «Кхерамзлен йалашо йола накъаш» яхача программах, 28 км машений никъ тоабелархӀа хилар.

ГӀалгӀайче юкъеяхай «Къахъегама овсарле» яхача къаман проекта

Коазой Мадина

ГӀалгӀайче юкъеяхай шоай доазонаш тӀа «Къахъегама овсарле» яхача къаман проект кхоачашъеча моттигашта, из зӀамига а юкъера а ший хӀама хьадеш воаллачунна новкъостал деш я, аьнна, хоам бир ГӀалгӀай Республикан пачахьалкхен кепайоазон болх лелабераша.

Федерални центра доалахьарча хӀама хьадара йолча Академе хьалхаленца дӀайихьар семинар, из дӀахьош моттигашкарча викалаша «Къахъегама овсарле» яхача къаман проекта шоашта карагӀдаьнначох дийцар, предприятишка Йомабеш хилча малагӀа пайда боал а, шоай доалахьенца къахъегарашта малагӀа халонаш нийслу а хьоахадир. «Компетенце федерални центрӀа» (ФЦК) говзанчаша моттигашкарча предприятишга гӀо дергда оборудова-

нех бизза пайда эца, продукция дӀа-юха кхахьара гӀулакхатӀа, бӀарчча аьлча товарашца дувзаденна дешаш

дӀадовзийтача балха дикка гӀо дергда», — йоах хоама тӀа. Белгалдоаккх, «Къахъегама овсарле» яхача къаман про-

ект кхоачашъяра йоакхо ева Российски Федерацие пачахьалкхен хьалхара вице-премьер Белоусов Андрей.

Керда берий беш хургъя МагӀалбике

Султиганакъан Йоакъап

Тишъяларах Йохарца тарлуш йола берий беш дӀа а якъкха, кердаяр хьалъеш боакк болхлой. «Демографи» яхача къаман проекта гӀолла дӀахьош ба из беркате болх. «Хьалха-

ра балхаш да тахан деш латтараш. Эшаш мел бола кхоачам болаш ба.

Къаьнаръяр дӀайоаккхаш боакк цааш. Итт шу мара дацар из берий беш хьалъяь, бакъда гӀишло еш лоархӀаьме хӀамаш

лорацадарах, Йохарцара кхерам болча хьала тӀа кхаьчар из.

Канализацие моттиг телхай цига», — аьлар гӀишло балх болча министерствон болхлоша.

Мехкарча хьакимаша цу гӀулакха болча говзанчаш-

ка ладийгӀа, керда берий беш хьалъе лаьрхӀар цига. ЧӀоагӀа тӀахьожам беш, дӀахьош ба из болх. Берашта мел эша кхоачам болаш хургъя из моттиг. Керда берий беш хьаелларо дикка аттача доаккхаргда цигарча накъа вахар.

ГӀалгӀайчен столицера урамаш хоттах цӀендеш латт

Султиганакъан Йоакъап

ГӀалгӀайчен столицера урамаш цӀендеш латт накъа йистощкара хьатӀабаьхача хоттех, аьлар «Сердало» газетата Магаса мӀере.

«Шахьар цӀена лоаттаяра, накъаш лерттӀа цӀендаь а дӀаюха вахара паргӀата а хилийтара, «Магас-Шахьара ЖКХ» оалача МКУ (моттигерча йаьдала уч-

реждане) болхлоша эшаш дола доал ду накъашта, цу гӀулакха лаьрхӀа йола техника а лелаю, хий тохаш, никъ цӀенбеш», — йоах хоамо.

Говзанчаша яхачох, машенаш лелача накъ тӀа гуллуш бола дом а хотта а дӀабоаккхаш, ший ханнахьа лостам беш ца хилча, цо гонахьара сурт а толхаду, цул совгӀа зене хила а тарлу, машенаш лелаш бола никъ из хиларах.

Жайрахья район дикача оаг'орахья эргаяьннай

Султиганьякъан Йоакъап

Палгайчен паччахьалк-хен телеграм-оаг'он т'а язду, Жайрахья район тоаеш, администратце д'абихьача баллах.

Жайрахья района чудоаг'ача

дерригача юрташкарча урамашка лампаш ехкай, 8 эзар метр чулоацаш хин турбаш яхкай, керда асфальт буллаш, хозача хьале дерзадаьд 5 эзар метрага кхоача наькъаш. Туристаш т'абувлача Маьглоама хьалт'абодаш никь биллаб.

Геттара чоаг'ла берашта эшаш хинна культуран ц'а хьалдаьд Лаьжге. Оалга т'а, Лаьжге, Хьуле хьаелла лерх'и 240 бера лаьрх'ла керда ишколаш.

Туристаш лелача наькъашка сала'а моттигаш тоаеш латт. Ха яккха хьалг'ухача наха сала'а

овттадаь ц'енош дукхаг'ла хулаш латт х'лара шера, х'лана аьлча, ди денгара мел доал, лоаман ц'енача фега сала'а ловраш дукхаг'ла хулаш латт. Д'адахача шера Жайрахья районе хинна хьаьший ах миллионнага кхоачаш ба.

Шахьарашкара наькъаш тоаде лерх'и

Ужахьянаькъан Хьамза

Шахьарашкара наькъаш тоадеш, болх д'ахьоргбай республике. Шолжа-Шахьарера Харланова, Крупскаяй оалаш долча урамашкара наькъаш кердача куце духьальа-оттаргда бахархошта.

Шахьара кулгал деш волча Тумаранаькъан Аслана кхетаче йир администратцен болхлошца, газови г'улакхах бола кьахьегамхой юкье болаш. Цига хьоахадир, ураме газ д'ахо чуйиллар яхача программага г'олла, газ д'ачухьош болх д'абахьа беца, аьнна. Газак болча болхлоша аьнна-чох, цу урамашка из г'улакх д'адахьа лаьрх'ла х'ама дац х'анзарчоа. Шинна урам т'а асфальта никь булларгба. Дикка ха я цигарча бахархоша керда никь билла, яхаш, дехар ду. Цун к'ийле тоаеш боакх болхлой.

Крупскаяй оалача урам т'а цу тайпара болх д'абахьар лоарх'аьме да. Цига йоалл могошал дика йоацача берашта лаьрх'ла йола ишкол-интернат.

Къаьнара ишколаш кердачарца хувц

Оздой Ийса

Къаьнаръяраш д'а а йоахаш, керда ишколаш хьалъеш латт вай республике. Юрташка, шахьарашка сихонца тоаеш латгача, дуккха бераш чуэцаргдолча ишколаша дикка тоадергда дешара г'улакх. Шолжа-Шахьарерча тишъеннача ишкола меттел хьалъеш латт 250 моттиг йола кердаяр.

«Дешар» яхача къаман проекта г'олла д'ахьош ба из беркате болх. Шахьара кул-

гал деш вола Тумаранаькъан Аслан ший балхарча новкъосташца ваха хилар, ишкол тоаяра болх малаг'ича боараме ба хьажа.

Пишлонхой кулгалчо хьахьекхар шоашта караг'даьннар. Нурадиловг'ар оалача урам т'а, №2 йола къаьнара ишкол хиннача, хьалъеш латт кердаяр. Болх д'аболабаьб д'адахача шера ахкан хана. Чура балхаш деш, т'ера пенаш шаьрдеш боакх кьахьегамхой. Из ишкол геттара чоаг'ла эшаш яр шахьаре. Бераш сов дукха хиларах,

классаш т'ехьаьнна йиза яр. 42% болх истебаьннаб. Отгача ханага хьежжа д'ахьош

ба из. Кердача ишколо ший налараш хьаелларгья 2023-ча шера т'ехьарча бетташка.

Керда берий беш хьалъеш латт

Баркинхой Мурад

«Альянс-строй» г'ишлонхоша керда «Г'адвахар» яха берий беш хьалъеш латт Долакха-Юрта.

«Таханарча дийнахьа лаьттанцара балхаш истедаьнна, бетона г'ов ураоттадеш боакх болхлой», — йоах т'хога бенача хоамо. Пишлонхоша укх шера вай республике хьалъе лерх'и 12 берий беш.

Цу г'улакхо дикка аттача доакхаргда бахархой г'улакх. Долакха-Юрта бахача наха доккха г'о да, керда берий беш хилар. Берий беша бер д'ачудала, ноаной шоай арг'ла хьакхачарга хьежаш баьг'ла ханаш йицлуш латт.

Воккхача йоазанхочоа хетаяь сайре

Газданаькъан Ахмад

Цихезача, воккхача йоазанхочоа, Чахкенаькъан Саида хетаяь сайре хилар къаман библиотеке. Ваха висаваларе, хІанз 85 шу дузаш хургвар деша говзанча.

Хетаче йийшар цун байташ, кхыдола литературни йоазош. Гулбеннараша хозача дешашца дагалаьцар Идриса Саид. Цига эггара лоархІамега йола хьаьша яр цун цІен-нана Сандрой Малика.

«Массане дегашка воккха, боча йоазанхо хинна ваха виса Чахкенаькъан Саид дагалаца баьхкабар цун новкхостий, йоазанхой, дешархой, студенташ.

«Чахкенаькъан Саид — деша говзанча» яха цун книжкай гойтам кийчбаьбар библиотеке. Йоазанхочо хьабена кхоллама никъ, цун деррига вахар гойташ дола сурташ, каьхаташ, книжкаш, иштта кхыдараш а дар цу юкье. ЦІен-нанас Маликас доккха баркал аьлар из сайре кийчьяьрашта, йийшар гаьнарча Казахстане дІаяхача ший бера хана хетаяь, къам мехкаьхакхар дувцаш йола дог Іовжаду байт. Чахкенаькъан Саида книжкаш делар цо гулбеннарашта», — дийцар тхога библиотекан болхлоша.

Хьехархочун шу хьаллаьцар республике

Газданаькъан Ахмад

Ер шу хьехархочун шу да, аьнна, белгалдир вай мехка. «Хьехархо — йоккха цІи» яха хкетаче дІайихьар Кердача Редантерча культуран цІагІа.

«Хамхой Іашата дийцар, малагІча оамалашца ший болх лорабеш, берашцара бувзам чІоагІбеш, хила веза хьехархо. Дешара моттиг къаман вахаре массаза лоархІаге хиннай. Культура, экономика, вахара никъ лорабер дешар да.

Тхьовра денз, хьехархо дика лоархІаш хиннав! Цун сий лорадар, цун цІи дуккха шераш даьлча а боча йолаш дагакхабар деза хиннад.

Таханарча дийнаьха хьехархочун моттиг эггара лакхагІдолча лагІа тІа оттаяр, тІехье сийрдача новкьа яккха гІерташ цо хьага къа боагІача лерхІаге леладар — из да керттердар! Цу атта боацача балха тІа дукка низ Іобуллаш, чакхбоал хьехархой», — дийцар тха газетата культуран цІагІа.

Кхоллама болх лелаберашта гранташ лургья

Гаьгинаькъан Мартина

2023 шера дІайоалалуш я кхоллама цьханкхетарашта гранташ яларах йола федеральни проект. Цо ПалгІайчен ашарий тоа-

башта ахчанца новкхостал дергда, шоай болх боагІача беса дІабахьара, аьлар «Сердало» газета корреспондента моттигерча культуран Министерствон кепайоазон болх лелабераша.

«Укх шера денз, Россехалкъа кхоллама болх лелаберашта, грантах дола ахча лургда бІаь миллион совгІа. Паччахьалкхенгара ахчан новкхостал дехаш каьхат язде деза», — йоах хоамо.

Белгалдаккха деза, цу юкье дакъа лаца бокъо йолаш я паччахьалкхен цьханкхетараш санна, шоаш вІашагІехка ашарий тоабаша.

Вай культурацара хІама дов йиш яц

Газданаькъан Ахмад

Культуран гІулакхах йолча министерствон кулгал деш йола Лаьнанаькъан Залина яха хилар Малсаганакъан Тухана цІерах йолча музее. Цигарча болхлошца цар дийцар, дІадахача шера Цьхори яхача юртарча гІалан чура кораяьча хІамаех. Царца болх беш ба тахан культуран гІулакхах йолча министерствос республике бийха паччахьалкхен хІамаш тоаеш йолча Іилма-тохкама института болхлош.

раяьча курхьарсашка, кхалнаьха барзкъашка, берий хІамашка хьежар Москверча института говзанчаш. Цар белгалдир, керта тІа туллабаь гІирс цу ханарча наха лакхача говзалца тоабаш хилар.

Лаьнанаькъан Залинас белгалдир, цига кораяь еррига хІамаш вай къаман йоккха ганз я, аьнна. Къаман селхана культура гойташ йола уж хІамаш, мах баь варгвоаца лоархІам болаш я бахархошта. Царех цхьаяраш Москверча говзанчашка тоаяьта дІахьоргья», — дийцар тха газетата цигарча болхлоша.

«Цьхорерча гІала чура ко-

Кхолламо вицвалийтац из

Суртанчах Овшанаькъан Ийсайх лаьца

Гарчакханаькъан Сали

Укх деношка нийсса 65 шу диза хургдар Овшанаькъан Мусай Ийсай. Из ваьвар 1958 шера савкура бетта 4-ча дийна-хьа. Бакьда, говза суртанча а дика саг а санна вовзаш хинна Ийса, вайца воаца дикка ха я. 2016 шера машенаца авари яр бахьан долаш, оагIой бетта 5-ча дийнахьа детта ца лущ сецар цун дог. ХIаьта а из вовзаш, цунца къамаьл доагIаш мел хиннача сага из дагавоагIа эздий саг санна, цул совгIа из цIаккха виц ца волийташ да цо кхелла сурташ. Уж тайп-тайпара чулоацам болаш да, царна юкье гу гIалай сурташ («Аьга-Кхала»), Iалама сурташ («АтагIе»), тIема ха ювцаш дола балхаш («Вахара дIалуш»), Сибре дигача ханах («Дагалоацам»), «Хучбаранаькъан Ахьмад»), кхьдараш. Къаьстта дика вIаштIехьадоалар цун портрет оалача жанре къахьега. Сона дагадоагIаш, цо кхелладар Овшанаькъан Руслана, Заьзганаькъан Мурада, Налганаькъан Мандречун сурташ. Царех цхьадараш аз болх беча Сурхо тIарча ийс шера дешача школан музейе да, цул совгIа Ийсас ше совгIата денна «АтагIе» яха сурт а да школан музея доалахьа.

Цо къахьегар графике, цу лоастамагIа цо кхелладар «Iайшет», «Автопортрет» яха балхаш. Иштта цунна хийра яцар декоративно-прикладной говзал а. 1995 шера цо даьрех хьаьяр «ГIалгIайче» яха вымпел.

Цунца шийца массехк вIашагIкхетар хилар са а тха ишколе дешаш долча берий а, цу хана даьха сурташ а дисад тхога, художинках бола дагалоацам санна. Цул совгIа, дешархой баха хилар цун суртий гойтамга хьажа.

Ийсай наIараш даим ййлла яр, из волча водача сагIа. Илдарха ГIалий тIа вахаш а, цигарча суртанчий музейна юххе, ший пхьоалле йолаш, къахьегаш вар из. Чувенача сагаца даим Iимерза, дувца хIама долаш, де гIулакх долаш а вар. Цкъаза из ше а водар наха даьча дикача, хозача хIаманга хьажа, къаьстта а тоам хулар цунна суртанчий вахарца дувзаденнача хIамах. Ишколе аз музей хьаьй дукха ха ялале дар из, урок чакхъяьннача хана, кхайкаш нах ба, аьнна, дIавийхар со. Музей йолча хьал-

чувахача, цун наIарга латташ хиннар Овшанаькъан Ийса вар, цунца вар цхьаькха зIамига саг а. Хьавовзийтача, из хиннавар Поаланкой Заьлмаха. Вайна ховш ма хиллара, из а вар дуккха сурташ кхелла а къаман вовзаш а вола художник. Чубанна, тха музейга хьежар уж, цу чу дайра царна шоаш кхелла балхаш а. Музей чура хоза хийта, цу гIулакха раьза болаш, уж дIабахача санна хийтар сона.

Галашка бахача Овшанаькъан вар Ийса. Ишкол яккхачул тIехьагIа, цо дийшадар Буро тIарча хьехархой училище (1976). Цул тIехьагIа амал деш хиннавар эскаре.

Чехословаке хул из, тIема декхар дIалуш. Сона хов цигарча вай эскара юкье эггара дикагIбола бIухой хиннилга, цу хьакъехьа дукха дийцадар сона цига амал деш хинна-

ча воккхагIволча вошас. Дийца ца Iеш, каст-каста цигара бе-бе сурташ а кхухийтар, зизаш, шахьараш тIайолаш. Эскаре волча хана а, сурташ дехкара гIулакх дуташ, дицлущ хиннавац Галашка зIамига саг.

Ше цу хана кхелла сурташ гойт цо, шийна уллув мохк лорабеш болча салташта а эпсарашта а. 1980 шера дар из. Эскарера цIавеначул тIехьагIа, цо дийшад Шолжа ГIалий тIарча художественни училище (1988), Нохч ГIалгIай паччахьалкхен педагогически института исбахьаллен графикан факультете (1992). Вешта аьлча, дийша, ший болх кIоаргачара ховш, ший кулгашца тамаш кхолла ховш вар из. Цудухьа виц а луц мехкахошта. Шоана а дезалургда аьнна хет сона, укх оагIон тIа кепа теха «Аьга-Кхала», «Дагалоацам» яха цун сурташ.

ГIалгIайче «Пхьоалле» яха кулгаговзалий хьалхара фестиваль хургья

Гаьгенаькъан Мартина

Савкура бетта ялхайттIагIа дийнахьа, вайцигарча «Истинг» яхача кIувсаш деча говзанчий Ассоциацие, «Пхьоалле» аьнна цIи йолаш, фестиваль дIахьоргья, аьлар «Сердало» газета корреспондентага Ассоциацие доакъашхоша.

«Из дIахьоргья Наьсарен «Кавказ» яхача кхетачен ЦIагIа, Гуйрийна цхьайтта сахьат даьлча денз сайрийна пхи сахьат даллалца. Фестиваль дIахьоргья культура хьаллацара йолча Мехкадаь фонда новкъосталца.

Даьха лоацарашта юкье, кIувсаш де ховраш меттел, кхийола говзалаш яраш а хургба: ашараш, литература кхоллараш, суртанчаш, скульптораш», — аьлар фестиваль кийчъярша.

Белгалдаккха деза, цу программанна чудоагIаш да, доакъашхоша шоашта презентаци еш хилар, иллиалархоша доккха доацаш концерт далар, къаман тIабубухабу ГIирс гойтар, иштта «Сесарий цIай» яха курсаш йоахарашта лаьрхIа дола тешалаш далар.

Цига даьха лаца безам бараш дIаязбала беа «Истинг» йолча, ханнахьа ший кхолламца хьава а веза.

«Кванториуме» олимпиада хилар

Гаьгенаькъан Мартина

Москверча физико-технически институту олимпиада дIайихьар «Кванториум» яхача вайцигарча берий технопарке. «Москверча институту 62-гIа дIахьош олимпиада яр из.

Вай республике хIанз шозлагIа еш яр. Укх шера тайп-тайпарча дешара моттигашкарча 94 бера язбаьб математиках болх», — йоах тхога бенача хоамо. «Тхоай институту хьалхаваьнна венав со. Ишко-

ле Юмаеча программага хьежжа, оттадаь да балхаш, бакьда берий дикка уйла е езаргья. Иштта дIакхухьача олимпиадаша физикацара, математикацара берий безам, бувзам чоагIбу», — белгалдир Албохчанаькъан Алима. «Физиках, математиках, ингалсий меттах йолча олимпиадашка касткаста ух со.

Тахан математика я, чоагIа сатувс аз айса хьалхара моттиг яккхарга», — аьлар Iаьлий Юртарча гимназе 9-ча классе дешаш волча Мержой Исроапила.

Республикера ишколаш тоаергья

Султиганькьан Йоакьап

2023-ча шера дешарца ювзаенна 16 моттиг тоаеш болх дѣбахьа лерхI вай республике. Цу гѣулакха хьахьождаь федеральни ахча 1,1 млрд сомага кхоачаш да. Таханарча дийнахьа цу балхаца дувзадenna каьхаташ кийчдеш ба хьакимаш.

«Бѣаьстан шоллагIа бутт хьатIакхачалехь, из болх дѣахьоргбола гѣишлонхой кьоастабьа, ахчан гѣулакхаш белгалдаь даьнна хила деза. Ишколаш тоаергья кIалхара лардаш чIоагIеш; тховнаш, кораш, наIараш хувцаш; лагIаш тоадеш. Хин турбаш, йIовхал, фо чудоагIаргдола, начIас дѣаухаргIола моттигаш хувцаргья. 14 тайпара болх ба кьахьегамхой бе безар. Цул совгIа, тишьенна кхьй-ола хIамаш а кердайоахаргья», — йоах тхога бенача хоамо.

Болх дѣаболабергба ахкан хана, бераш цIагIа сайцача. Ахкан тIехьарча бетта 25-гIа ди тIакхачалехь, тоаяь яьнна, кийча хила еза ишколаш. 2024-ча шера тоае еза ишколаш а кьоастаьй. Дешарца ювзаенна 10 моттиг я тоае лерхIараш. Цу балхага дѣагIоргда 900 млн совгIа ахча.

Ала деза, 2022-ча шера вай мехкара 13 ишкол, кердача куца тIа йоалаш, тоаяьлг. Керда дешара шу хоза тоаяьча ишколашка дѣадоладир Наьсарерча, МагIалбикерча, Шолжа-Шахьарерча, Гѣажарий-Юртарча, Зьзгакьонгий-Юртарча, Долакоарча, Галашкарча, Iаьлий-Юртарча, Инаркьерча, Долакха-Юртарча дешархоша.

Деррига балхаш, цѣнхаштта тIахьожам лоаттабеш, чакхдаьхар шоай ханнахьа. Цу гѣулакхо вай аьттув баьккхар дикагIйолча 20 субьекта юкьедаха. 2026-гIа шу хьатIакхачалехь, республике тоае лерхIараш 68 ишкол я.

Наркотик яхача дохьажак дийцар дешархошта

Гѣазданаькьан Ахьмад

кхьбараш а.

«Кагирхошта унахцѣна вахар деза» яха кхетаче дѣайихьар Галашкарча культуран цIагIа. Цига дакьа лоацаш хилар дешархой, юртара кьоаной, МВД болхлой, администрацен кьахьегамхой, депутаташ, иштга

«Цунца дувзадenna фильмаш дар кхетаче хьокхаш. Библиотека кулгал деча Тоачанаькьан М. «Хам бе хьай вахара» яха книжкай гойтам кийчбаьбар. Тайп-тайпарча кружокашка ухаш долча бераша шоай кулгашца

хьакхелла балхаш дар цу темах. Кхетаче дѣахьош хиннача Кьоастой Алисхана белгалдаьккхар, мел доккха во да берригача мехка наркотикаша дер. Полице майор волча Боканаькьан Руслана берашга дийцар, наркотик яхача дохьажо сага вахар хьадда толхаделга, цкьа

цох хьокхавенначоа лерттIа сак хинна дѣаотта хала хургдолга. Из зулам доаржадеш леларашка ла ма дувгIа, иштгача нахаца цхьаккха гѣулакх а ма леладе, аьлар цо кагирхошка», — яхаш, хоам бу тха газетага культуран цѣнна кулгал деча Балайнаькьан Мадинас.

Терроризма духьала кьовсам лоаттабу республике

Гѣазданаькьан Ахьмад

Келаматанаькьан Iалихана цѣрах йолча №4 йолча ишколе, берашца кхетаче дѣайихьар, дийша нах юкье болаш, вIашагIеллача тоабо. Кагирхошта цар дийцар экс-

тремизм, терроризм яхача зуламех а, царех хьадоалача зенах а. «Таханарча дийнахьа из гѣулакх вай чIоагIа терко еш дѣадахьа деза.

Терроризма юкьебаха лелача тувлбеннача наха шоашта

могар ду, кхувш латтарий кхетам кегабе гIерташ, уж цу юкье чуоза хьожаш. Вайна массанена тIалатта декхар да цу доккхача вон духьала кьовсам лоаттабар, цох хьадоалача зуламех кагирхошта дувцар.

ЛаьрххIа цу гѣулакха арабаь

нна лелача наха кагирхошта дѣахайт, цу хIаман юкьевахачо, ший вахар толхадь ца Iеш, ший цIагIа мел болча наьха ираз доаделга. Хьадда дѣадаккха деза из унзара хIама вай кагирхой вахарера», — дийцар тха газетага из болх беча наьха викалаша.

ГалгӀайче хоржаргда дикагӀдола культуран Ца

Гьагенакьан Марина

Карарча шера, ГалгӀай Республикан культуран Министерствос яхьаш чакхйоахаргя дикагӀдолча культуран цӀеной толамашка а хьожаш, — аьлар «Сердало» газета корреспондентага культуран Министерствон зарбан болх лелабераша.

«Хара юртарча культуран Цено дакъа лоацаргда яхьашка. КарагӀдаьнначунга хьежжа, белгалбергба котбаьннараш. Культуран вицалашта хьалхашка латта декхар да, шоашта ховш дар хьагойтар», — йоах хоамо.

Белгалдоаккх, 2023 шера укх тайпара яхьаш хурхилар: «ДикагӀдола культуран Ца», «Халхар — дунен мотт», «ГалгӀайчен кьона оазш».

Цу тайпара яхьаш дӀаяхьара бахьанаш дувзаденна да, къаман культура дегӀайоалаярца, начӀал дола кагирхой оагӀув хьаллацарца.

ГалгӀайчен берий театро «Цицхолгий михьарьялар» яха спектакль гойтаргья

Гьагенакьан Марина

ХьатӀабоагӀача бетта, берий театро «Цицхолгий михьарьялар» яха спектакль гойтаргья, аьлар «Сердало» газета корреспондентага цигарча къахьегамхоша.

«Спектакль гойтаргья савкура бетта 2, 3, 6, 7 деношка ТЮЗа тхов кӀалха, шийтта шу даьннача берашта лаьрхӀа я из. ДӀайолалу 14 сахьат даьлча», — аьлар Султиганакьан Ахьмада, из ва Пушкина картах вола болхло.

Белгалдаккха деза, «Цицхолгий михьарьялар» Хамченакьан Аьсета пьесах оттаяьр ТЮЗа керттера режиссер хилар. Хьажархошта гургда цицхолгаш йолча лаьттан кӀалхарча пачахьалкхе нийсвеннача цьан кӀаьнка хиннар. Мишта тӀаэц из ларма чу бараша?

Могаргдий-хьогӀаьланна сага оамал лорасе? ЮхавоагӀаргвий-хьогӀа из Окийски пачахьалкхе йолча, е ларма чу вусаргва? Котьяргий дикал, е вол яргья кот? Цу дерригача хаттарашта жоп корадергда, спектаклага хьажачул тӀехьагӀа.

ГӀажарий-Юрта керттера хин турбаш тоаеш латт

Султиганакьан Йоакьап

ГӀажарий-Юрта юкьегӀолла чакхйоалаш йола керттера хин турбаш тоаеш латт. Хий хургда цьа сахьат даьлча, аьнна, хоам бир шоай телеграм-канале гӀолла республикан Шолжа района кулгалхоша.

«Хин турбаш каст-каста лелаш хилара бахьан да, уж тишьенна хилар. ДукхагӀйола турбаш ца хийцача яргӀоацаш я», — аьлар коммунальни боахама къахьегамхоша.

ХьалхагӀа «Сердало» газето яздаьдар, хин турбаш лелаш нийсьеннача моттигашка беш болча баллах. Уж балхаш дӀадихьад ше доал деча моттигерча тӀаьдало. Цига къахьегаш я «Ингушрегион-Водоканал» оалача ГУПа хаттарашта болх бу тоабаш.

Шолже «культуран гӀулакха леларий» кхетаче хилар

Гьагенакьан Марина

Моттигерча «шоай лоамагӀа культуран гӀулакха леларий» кулгалхочун Малсаганакьан Мухьмада, Шолжерча Гума-

нитарни колледжа дешархошца вӀашагӀкхетар хилар, аьнна, хоам бир «Сердало» газетага ГалгӀай Республикан лоамахой центра зарбан болх лелабераша.

«Кхетаче Шолжерча Гуманитарни колледжа дешархошта дийцар шоай лоаме наха гӀулакх дечар боламах лаьца, дукхагӀча даькъе «культуран гӀулакхаш дечарех лаьца»,

аьнна хоам бир газетага.

Из болх дӀабихьараша яхачох, цу тайпара вӀашагӀкхетараш хул, ГалгӀайчен культуран вахаре кагирхошка дукхагӀа дакъа ладийтар духьа.

ГалгӀайче болх беш я «Культуран хьал» яха программа

Гьагенакьан Марина

МагӀалбик шахьаре ашарий ишколо «Культурни хьал» яхача федеральни программах керда инструменташ ийцай, аьнна хоам бир «Сердало» газетага ишкола кепайоазон болх лелабераша.

«Ишколе я чӀондарг, фаташ, дахчан пандараш, иштта хора лаьрхӀа ноташ», — аьннад хоама тӀа.

«ХӀанз керда ийцача инструменташа таро хулийт хьехархой шоашта ма хеттара из болх дӀабахьа, хӀаьта берий а аьттув ба дӀахо лертгӀа деша», — аьлар ше къамаьл деш, кхоллама ишкола кулгалхочо Мужахой Маккас.

ХӀанз цига Юмалуш боагӀача начӀал долча кагирхой таро я профессионални дешар деша а, иштта тайп-тайпарча курсашка дикагӀа кийчбала а.

Ций дІалучар болам ба дІахьош

Ужахъанъкъан Хъамзат

Москверча ГІалгІай даимарча викалий кагирхой комитето ций дІалучар болама юкье дакъа лаца бех, из беркате гІулакх хьаллаца мел ловраш. ХІанз кхоалагІа шу да из болам бола.

Укх наькъа ций эш Украинерча тІема юкье лозабав, Москве дарба деш бадача вай кагийча наха. Карарча бетта 30-ча дийнахъа, нийса бархІ сахъат даьлча, Москверча Бурденко Н. Н. цІерагІча тІема-клинически дарбанче дІахьоргда из гІулакх. Адрес:

Госпитальни майда, 3 цІа. Лефортово оала метро. Янна ха а дегІа дозал а теркалду цига. 18 шерал вокхагІа, 50 кийлал везагІа хила веза ций дІахудала водар. Цо шийца паспорт дахъа деза. Иштта теркалде деза, ций дІахудала водача хана фу яа йиш я, дегІаца лазар дий, молхаш менна волаш ваха йиш йий. Ций дІалураш дІаязбу телефона 89776656012 номерах, пІаяраска ди хъатІакхаччалца.

Парламента депутаташа дийцар, хІетта Іодаьча берий центра дешаш

Султиганъкъан Йоакъап

ГІалгІайчен Парламента депутаташа дийцар республикан Перинатальни центро шийна тІера луш йола йоал ханнахъа дІацаяларах, цунах кредиторски оала декхар хьарчарах.

ГІалгІай Республикан Халкъа Гуллама унахцІенех, вахара политиках йолча Комитето республикан Перинатальни центре кхетаче йир, аьнна, хоам бир «Сердало» газетага ГІалгІай Республикан Парла-

менто.

«Цига дакъа лоацаш хилар ГІалгІай Республикан Парламента депутаташ Дибаранъкъан Мухьмад-Сали, Олиганъкъан Бадрудин, РКПЦ керттера лор Хутенъкъан Мадина, ГІалгІай Республике гІолла йолча Федеральни нологови гІулакха урхаллен викал Дударанъкъан Зоврбик, ГІалгІай Республике гІолла йолча Роспотребнадзора урхаллен кулгалхо Ціолой Маяс, ГІалгІай Республикан ЖКХ, энергетикан Министерствон викал Татре-

наькъан Руслан, иштта Перинатальни центра кулгал дара болхлой.

Цига дийцар Перинатальни центра кулгалхоша шоашта тІера луш йола йоал дІацаяларах кредиторски оалаш дола декхар хьарчар, ГІалгІай Республикан УФС из декхар хьадаккха дагахъа каьхаташ Арбитражни суде дІадахьийта хилар.

Кхетаче дІахьоча юкье дийцар ший ханнахъа цигарча гІирсапта ремонт ярах, нахага хьажара лаьрхІа дола

центра эшаш лорий керда гІирсаш оттадарах, реанимацие машенаш кердочарца хувцарах дола дешаш. Къабстта терко тІаяхийтар кхача кийчбеш йолча моттига а, из цахиларо лоалахарча «ДРКБ» оалача ГБУ-ра езаца вордингащца даар кхозза хьада дезаш хилара а.

Перинатальни центре этта хьал дайзачул тІехьагІа, депутаташа аьлар, моттигерча кулгалхошца техкачул тІехьагІа, уж кхоачамбоацараш юстародохаргда, аьнна.

ГІалгІайчен 60% нах Іай Іажаш буаш ба

Оздой Іийса

ГІалгІайче 60% тайп-тайпара ханаш йолча бахархоша Іай Іажаш буь, цар таро хулийт Іан замалахъа эшаш йола витаминаш Іалашье. Цунна тешал ду бІаь сага юкье «Сердало» газета карарча шера наджгоанцхой бетта юхъанцарча деношка баьча хоаттамооаламо.

«Іажаш вай вахаре ба даим. Уж чІоагІа пайдане лаьрхІаб вайл дуккха ха хьалха баьхача даьша. Сага унахцІенонна эшаш ба уж», — аьлар тхоца къамаьл даьча цъханне.

Иштта оаха хаттараш деннарашта юкье 90% нах шой даара юкье даим Іажаш, мандаринаш, хьонк, хохаш, гранат лелаш ба.

ГІалгІайче полиомиелит оалача лазара духьала маьхий тоха лаьрхІад

Коазой Мадина

ГІалгІайчен доазон гІа, шин даькъа дийкъа, 2023 шера саякура бетта ткъаворхІлагІча денгара тушоле бетта пхелагІча денга кхаччалца; иштта бекарга бетта кхоалагІча денгара ийслагІча денга кхаччалца; кхаь беттагара итт шерга кхаччалца ха яьннача берашта полиомиелит оалача лазара духьала маьхий тоха лаьрхІад, аьнна, хоам бир ГІалгІай Республикан унахцІенон Министерствос.

Цунца дувзадenna, лорий керттерча урхаллене болх беш я «горячая линия» оала телефон. Полиомиелитаца дувзадenna хаттараш долча наьха таро хургъа, хІара денна ийс сахъат даьлча денз, сайрийна бархІ сахъат даллалца йолча хана, укх номерах телефон тоха 8(988) 124-15-70.

Говзанчаш кийча ба цар хаттарашта жоп дала.

Цул совгІа, лораша геттара

чІоагІа дехар ду республикан бахархошка, из лазар дІа-юха даржаргдоацаш, фийла хила, яхаш, шой ханнахъа маьхий тохийта, гонахьарча наха зе ца доалийташ.

«Полиомиелит оалача лазара духьала еш йола вакцина хьалхагІа профилактиканна яь хиннаье а, хІаьта а цІаькха е эшаш я. Цу гІулакха

массайолча амбулаторешка лаьрхІа моттигаш хьаелларгья», — аьлар республикан могашал лораяра Министерстве.

Шой оагІорахъара юрташкарча Іаьдала болхлоша а лорашта эшаш дола новкъостал дергда аьннад. Цул совгІа бахархошка дІакхайкадергда, лазар кхетаргдоацаш, маьхий

тохара болх дІабахьар мел эшаш да.

Из лазар довзийташ дола сурташ тІадола каьхаташ хургда хьалтеха массанахъа. Лорашта эшаш йола машенаш а Іалашьергья. Лоацца аьлча, моттигера Іаьдал де йиш мел йола новкъостал де лаьрхІа да, из лазар дІа-юха цадаржийтар духьа.

ГалгӀай хьалхара «Абат»

Сердалга баьккха гӀа

Ирчакханаькъан Сали

Укх шера 90 шу дуз хьалхар-чарех цаӀ дола гӀалгӀай меттала яздаь хинна «Абат» арадаьнна. Из яздаьр хиннав Цокъанаькъан МурцаӀал. Китаб яздаь хиннад латински алапаша кхелла хиннача вай къаман хьалхарча алфавита ларагӀа. Кепа тега арадаьнна хиннад Буро гӀа хиннача «Сердало» яхача гӀалгӀай къаман издательстве. Дувцаш дола китаб дешаш, цхьацца лоархӀама моттигаш а гучаьлар сона. Масала, из арадоакхаш, цунга хьожаш хинна бехтокхаме редактор хиннав тӀехьагӀа филологически Илмай кандидат, профессор хинна даваха Малсаганакъан Дошалкъа, хӀаьта технически редактор «М. Мальсагов» аьнна латт. Хетаргаьха, из ва МутаӀаланакъан Хьажбикарца а, Осменаькъан Хьамзатаца а ТемаркӀий фельетонаш язеш хинна журналист Малсаганакъан Мухтар. Ши йоазув да цу гӀа со ца кхетагӀаш. Цхьаннахьа яздаьд «Инглиг № 800», вокхазакхьа яздаьд «АргӀан № 73». Мишта кхетаде деза уж ши йоазув? Издательствос арахийца хиннад 800 книжка е 73 книжка?

Дика теркам тӀаозаш да цун цхьан оагӀон гӀа даь, гомачу латта «Хьехархочун теркамга» яха издательствон церагӀа даь йоазув. Цо йоах: «Абата эшшача тайпара кулг-йоазон алапаш типографе ца хиларах а, уж керда хьадалца абат араца хецаш гоаде йиш ца хила-

рах а укх абата гӀа нолах дола кулгӀаозон алапаш сов таький долаш, яздар хала хургдолаш да. Из методикан доккха гӀалат а да, абат керда арахецаш тоаде дезаш а да.

Хьехархочо берашта йоазув йомаде деза укх абата тӀехьашка долча алапи формах». Ер йоазув, таханарча дено дӀадеххача тайпара ца яз деш, цу шерашка яздаьча тайпара дитад аз, гӀалаташ тоа ца деш.

Цхьаькха цхьа моттиг а я теркам тӀаозаш. Дукха ха йоацаш вай Илма-тохкама институто могаьча тайпан цӀерашта юкье Цокиев яхар язъьий, Цокъанаькъан аьнна.

Бакъда ший книжка гӀа автора ЦокъаькӀонгий МурцаӀал аьнна яздаьд. Из цунна дикагӀа ховш хиннад аьнна хет сона, моллагӀа таханарча Илманхочул.

Юххера цаькха дагалоцаргда вай, малагӀа дешар дийша, балхаш даь саг хиннав хьалхара «Абат» кхеллар. Воашкара дувца ца а гӀерташ, цо ше даь йоазув дешаргда вай:

«Со, Наьсарен района чуйоагӀа Сурхо тӀарча ахархочун воӀ, ваьв 1890 шера. Са да, революци ялале а яьнначул тӀехьагӀа а, лаьттанца болх беш хиннав. Деша со ваьгӀав Наьсарерча 2 класс йолча ишколе, из чакх а яьккхай 1904 шера. ДӀахо аз дийшад Гори яхача гӀалий тӀарча Закавказски хьехархой семинаре. 1910 шера из чакхъаьккхача, семинаре Хьехархой Совето, сона фу хов а техка, Халкъа дешара Министерствон юхьанцар-

ча училищешка хьеха бокъо а 2-ча классай хьехархо яха цӀи а еннай сона.

1910 шера со болх беш хилар Бакински губернерча Кубачински уезда Кевне-Худатски училищен кулгалхо волаш.

1913 шера цигарча кхыча юрта чуйоагӀа 2 классах латтача училищен керте оттаву со.

1917 шера деша вода биь бетта лаьрхӀа йолча прапорщикий школе.

1917 шера 3-4 бетта 111-ча гӀашлой, эшаш хуле а аьнна соцаь лоаттаеца, полканна юкье гулакх деш хул.

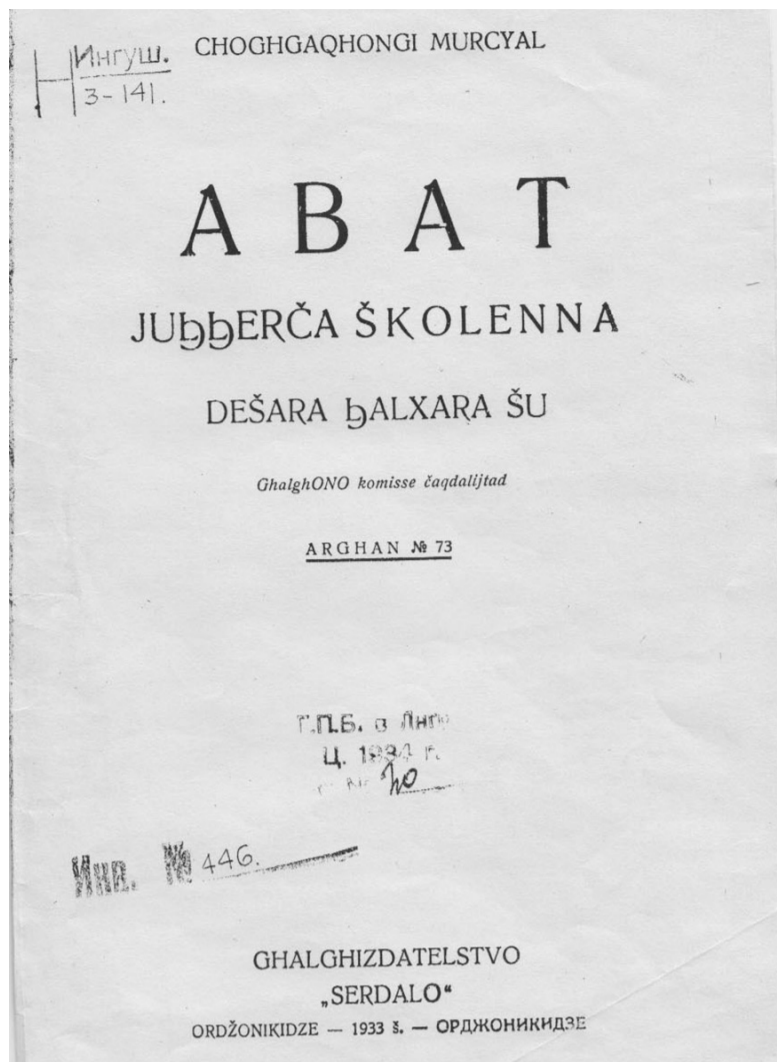
1918 шера, Советий Гаьдал эттачул тӀехьагӀа, со болх бе волалу халкъа дешара лостамагӀа. 1918 шера август бетта сох хул областной съезда мандатни комиссе доакъашхо.

1919 шера тӀемаш деш хиннав, ТӀой-Юрти Долакха-Юрти лораеш. 1919 шера июнь бетта 22-ча дийнахьа тха юрт Деникина бӀево йохайича, лоамашка даваха лела везаш хул, моастагӀий эскара юкье а ваха, цунна гӀо цадар духьа.

1920 шера, моастагӀаох мохк мукъабаьккхача, юха а хьамсарча юрта хьехархочун болх бу. Иштта къахьег юрта Совета а коопераци а революционни комиссена юкье волаш а, нахага дешийташ йолча комиссена юкье волаш а.

1926 шера ИнгОНО гӀалгӀай меттах вола инспектор хул сох.

1926 шера дешарах йолча РСФСР халкъа комиссарата вӀашагӀтехача облОНО болхлошта йолча шин бетта лаьрхӀа курсашка ладувгӀаш хул. Царел тӀехьагӀа ИнгОНО

вахарца а профсоюзни балхаца а дувзаденача дешаех вола инспектор хул.

1927 шера хьожаву 7 шера дешача кертерча ГалгӀай областной школан заведующела, из яр Ленина цӀи лелаш. 1928-ча шера 10 январага 1932-ча шера 15 сентябрага кхаччалца, кулгал деш хиннав ГалгӀай индустриальни техникума кийчон отделенена, цу техникуме хьеха а хьехаш. Цул совгӀа гӀалгӀай хьехархой техникуме гӀалгӀай метта методика хьехаш а вар. Цу юкья масехказа преми енна белгалваь-

кхар, кхетам балара а дешара а болх дика дӀабахьарах.

1932 шера 15 сентябрага 1937 шера 1 августага кхаччалца, ГалгӀай зооветтехникума кийчо яра курсий заведующи а хьехархо а хилар. Цига а хьехархочун балхах дукхаза премеш тийлар.

1937 шера 1 сентябре денз, укх денга кхаччалца болх беш ва Гаьлий-Юртарча юхьанцарча школе, хьехархо волаш.

Цокиев Махьмада МурцаӀал. Наьсарен района Гаьлий-Юрт.

1938 шу, 11 май».

ГалгӀайчен бахархой тӀахьийхар, ханнахьа лорашка чакхбалара

Султиганаькъан Йоакъап

Диспансеризаци яр мел лоархӀама да, яхаш, дӀаьшош болча балха дикагӀа толамаш даьхар укх кӀира наьха унахӀенно лораяра республикански центро. Лазарашта духьала болх беш, лорашта хьалхашка латта декхараш кхоачшдир ГалгӀайче.

Моттигера бахархой тӀахьийхар, шоай ханнахьа лорашка чакхбалара, аьлар «Сердало» газетага ГалгӀай Республикан дарбанче.

«Хьалхашка латтача декхарашка хьежжа, нах могаш хилийтара, лазараш дӀа-юха ца даржийтара, 2023 шера Россене унахӀеннон Министерствос оттадаьд 23 денгара 29 денга кхаччалца «Лорашка чакхбала нах тӀахьехаш дола кӀира. Карарча деношка мехка бахархошта хьалхадоккхаргда, уж декхараш кхоачшдар мел лоархӀама да», — аьлар унахӀеннон болхлоша.

Лораша, шоай лоамагӀа наха гӀо дешарца цхьана, адам дукхагӀа хулача моттиге дӀадекъа, аьнна, лаьрхӀа йо-

зув тӀадола каьхаташ кийчдир. Иштта лекцеш йийшар Наьсарерча хьехархой колледже.

Лораша белгалду, диспансеризаци еш хилча, моллагӀа лазар ший ханнахьа гучадаккха а цул тӀехьагӀа цунна дарба де а таро хул, яхаш. Иштта наха

юкье залапхой клезигагӀа хилар, нах клезигагӀа бовр цох тийша да.

2022 шера диспансеризаци яь 111772 саг ва, из 91% я, шера е езача планага хьежача.

Мах боацаш, лорашка чакхбала йиш ярех ба хӀара шера

18 шергара кхы а дукхагӀа ха яьннараш, диспансеризаци е йиш йолаш ба шера цкъа (18 шергара 39 шерга кхаччалца ха яьннараш). Паспортаца, ОМС полсаца ше вахача, балха волча е деша вагӀаца моттиге лорашта тӀаваха веза.

12 ЗАМАНХО

Говза режиссёр санна вовзар из

Беканаькъан Мустафай кхоламах

Ирчакханаькъан Сали

Хьалхарча коммунистий замани кердача демократий замани жлака тла кхаьчча хана, цхьацабола вай кьамах хьабьнна нах, доазол араьха длабахара тлара бар.

Дуккхабараш баха а бахар царех, хланз а цига бахаш а ба. Царех я вайна массарна езаш хинна иллиалархо Ахценаькъан Хадижат, Нохч-Галгалай республикан заслуженни артист Ирчакханаькъан Берснакь, из Нугзаранаькъан Тамерлана кулгал деш хиннача говрабаьрешта юкье а волаш, цирке говраш хехкаш вар. Ховш ма хиллара, Хадижат Бельге яха 40 шу хила мег, Берснакь Америке Иеш ва, хьалха санна говрашцара бувзам хоада ца беш. Царех шинех а тайп-тайпарча ханашка яздаьд аз бе-беча газеташ тла. Цудухьа тахан са шоана вовзийта безам ба цхьабкха саг, из республиканна чоагала эшаш вар хьалха а хланз а. Театра режиссёр хинна Беканаькъан Мустафа ва аз вуьцар.

Цхьаболча 90-ча шерашка Шолжа-Галий тла баьхача наха клезига-дукха вовзаш хила тарлу из, бакьда дукхагболча галгашта цо фу леладаьд, фу карагдаьннад хац.

Беканаькъан Шовхала Жабраила во! Мустафа ваь хиннав 1952-ча шера Казахстан Шучинск яхача галий тла. Вай Сибрера цладаькхачул тлехьагала, цар дезал баьхаб Шолжа-Галан Старопромысловски районе. Цига вахав школе деша а. Во ца дешаш хинначох тара ва клянк, длахо из деша вода Ленинградерча театральни искусствони кинематографей институте. Режиссёралла дешаш хиннав из цига. Дийша ваьнна цлавеча, цо болх бу, галгалай кьабстта театр хьаде герташ. Цу ханалца, галгалай а нохчий а театраш цхьана дар, бакьда тайп-тайпара труппаш яр. Общежитерча вахарах тара дар кьаман театра вахар, цудухьа цун а цун актёрий а хьашташ кхоачашдеш, кьабстта театр хьаду цо. Цу шерашка вайзар сона а Беканаькъан Мустафа. Цхьан дийнахьа саг кхетийтар цо сох, театре кхайк хьога, аьнна. Длавахача, ше хьа а вовзийта, цхьаца дахар-денар а дийца,

аьлар цо:

— Тхо хланз Боканаькъан Ахьмада «Беке кьонгаш» яхача романах пьеса оттае герташ да, хьогара цхьа новкьостал дезар тхона.

— Сона дулур-м дергда, — аьлар аз.

— Ia фу де деза аьлча, инценировка Io а йийша, цу спектаклага товргдолча тайпара илле дешаш язде деза Ia...

— Сона могоаргдац хьа дехар кхоачашде, цу тайпара болх цлакка баь вац со, — сай хур даь юхагларта веннавар со. Бакьда хлама хиланзар сачох. Ше яхачун тлара валанзар режиссёр.

— Чу а йихье, йийша а йийше, хьайна илли язлой хьажал. Тлакка хьадаьбаргда Ia, цхьана тохаргда вай хьона карахдаьннар, — хьаделар сога дика сомал дола йоазув.

— Да-м хьоргья аз пьеса, бакьда хьона хетгача тайпара илли кхолла сона могоаргдац, — аьлар аз цунцара кьасташ.

Чу а ваха, цу дийнахьа сарралца сайна дика са а лела, еша хайра со инценировка.

Бокьонца из йийша ваьлча, керта чу хьувза яьлар хланзалца ца хинна уйлаш. Клезиг-клезига язъеш уж даязье волавелар со. Юххера, хьахилар царех укх тайпара йоазув:

«Йиша йоацаш висачоа,
Йиша хинна оттар.
Воша воацаш висачоа
Воша хила гортар,

Наьнага сатессар
Массе а хана,
Гозвоахар хьо деций,
Льатта тха нана.

Ер дуне готтадаь
Сагото хьовзарах,
Адамий кьел-моцал
Борз санна цловзарах,

Вайна кюрда ма дергдац
Укх льатта даха,
Вайна кюрда ма дергдац
Ер льатта аха...»

Иштта длоахал а долаш, кхы а кхо куплет яр иллеца. Цкьарчоа дла ца хьокха лаьрхлар аз, хлана аьлча эсала байт хетар сона, из мо йолча романага язъяхьох. Бакьда дла ца хьекхача Мустафа соцаргвоацандаь, пьеса а байт а ийца, хьалвахар со театре.

— Язийрий Ia? — хаьттар режиссёра.

— Язийр, бакьда со раьза-м вац цунна, — аьлар аз.

Согара байт дла а ийца, дика ха яькхар цо, цох хлама ца оалаш, из хьоаха ца еш.

«Беке кьонгаш» яхача романах оттаяьча спектакла ций яр «Ций кхайк» яхаш.

Духхьашха из хьаьхьокхача дийнахьа вахар со спектаклага хьажа. Дукхаза вай театрашка хиннав со, бакьда уж миссел влшагкхийтта нахи

цига хиннараш миссел зизаши дайнадацар сона, цхьанна а вай мехкарча зале. Спектакль длайолаелар. Пордув еллаенначул тлехьагала, спектакла юкье дакьа лоацаш бола актёраш, гакьнара илли а доахаш, сцена тла баьлар, кхувхкаш Iaьржа ферташ а йолаш. Илли хьалхаоалаш хиннар вар Зангенаькъан Руслан, цунна тлехьа оалаш хиннараш: Новрбенаькъан Руслан, Беканаькъан Ибрахим, Цисканаькъан Мухьмад, Дзовранаькъан Батыр, кхьбараш.

Сай лергех тешацар со, сай баргех тешацар, цу байтах иштта илли хиннад аьлча. Еригача спектакла юкьеглола чакхдоалаш дар из, кхыметтел эггара тлехьарча суртаца а тлехьа. Актёрашта раьза вар со чоагала, хьаьта а режиссёра шозза дукхагала вар со раьза, хлана аьлча цунна кьабстта дика баргадайна хиннадар из мичахьа дека деза, цун мукьам мишта хила беа, из хоро длаала дезилга.

Спектакль чакхьяьннача шоллагла е кхоалагича дийнахьа «Космос» яхача кинотеатра юхеглола хьалвоаглар со. Духьалвоаглар пьеса автор а романа автор а. Вела а венна, юхасецар Боканаькъан Ахьмад:

— Сали, дика яздаьдар Ia из илли, — аьлар цо. - Товш дар спектаклага. Цун керттара уйла нийса кхетаяь хиннай Ia.

Сона, бакьдар аьлча, цул боккхагала кхайк хила йиш яцар. Из дар аз эггара хьалха яздаь, театральни спектаклланна юкье дийка са илли. Цул тлехьагала из илли длааьннадар Новрбенаькъан Руслана, Турецке хоро, дийкадар бе-беча концертни программашка. Хьаьта Заьзганаькъан Мурад президенталла харжа оттаваьча хана, телевизор чу из могоавеш, вовзийташ дола кьамаьл цу иллегара дладолалора.

Цул тлехьагала каст-каста галий тла влшагдетталора тхо.

— Театре хьачувеллахь, сона везаш ва хьо, — аьлар цо цхьан дийнахьа. Дукха ца говш, длачувахар со.

— Хланз хьона тлабилла цхьабкха цхьа болх ба са, — аьлар Джабраила Мустафас. Пьесан таржам де деза Ia, галгалай меттала йоаккхаш. Теофил Готье «Капитан Фраккас» яхача романа кийлен тла язъяхь ер. Инсценировка яьр ва са хьаьша вола Голяков Яков. Ашарий пьеса я ер, укхунна юкье дукха иллеш да. Цудухьа поэта дикагала дергдолаш санна хет сона цунна таржам. Пьесанна лаьрхла ашараш язъяхь ва Журбин Александр.

Хьалха мо юхагертар со:

— Цлакка драматургена таржам даь вац со. Могоаргдац сона, — аьлар аз. Амма са новкьост соцаргволаш вацар, из

таржам аз ца дича. Цу пьесанна таржам даь ваьлча, хоам бир аз Мустафайга. Ди белгал а даь, актёрашта хьалха пьеса ешаргийолаш длавийхар со. Берригаш влшагкхийгача, еша дош делар, хьаьта а дукха ешийтанзар. Массехк оагIув йийшача, соцавир. Цу пьеса тлехьа кхаж тессар, эцаргья из театро е эцаргьяц, аьнна. Пьеса эца соцадир. Министерстве хьалчуелар из. Тахан мо дагадоагIа сона, цу клалха Цолой Фатима яьгIа. Из цу хана культуран министра заместитель яр Нохч-Галгалай республике. Пьеса ийцар министерствос. Бакьда хьалхара спектакль яр, Мустафай саготдеш.

Парте обкоме а культуран министерстве а критика яьяр цу «Ций кхайк» яхача пьесанна, дин ладаташ дукха дар цун юкье, аьнна. ДукхагIа даькье из дувзадена дар, саг длаволаш йола моттиг ловзача хана, сцена тла зикар аларца. Мустафа, бакьдар аьлча цу гIулакха раьза вацар, кьаман Iaьдал долгача беа хьаьхьахадар цо, венна саг гIалгIаша длаволар гойташ. Режиссёра ше бакьволга ховра, цудухьа спектакла гонахьа дувчача хабарашта из сагота а вацар. Спектакль геттара дика наха тлаэцаро хьагойтадар, Мустафа нийсача новкьа волга.

«Капитан Фраккас» оттае дага вар режиссёр. Из таржам де цо сайга хлана аьннад кхетадир аз, цу тла болх бе длаволавелча. Цунна юкье яр 35 гарга байт, уж, духхьал байташ санна йийка ца Иеш, иллеш санна длаала езаш яр. Проза язъеча сага булургбацар из болх. Капитана Фракаса хьоашал тосс дла-хьа лелача театра актёрашца, цунна безалу уж. Царца Параже ваха а кийча ва. Изабелла езалу капитана. Бакьда йола оал:

«Кийча яр, бер санна елаш,
яха,
Шаккха барг байча мо
хьоца лела.
Из цлакка хургдац.

Ювдалча наха
Цох бахьан дергда,
вай наькьах бела».

Дукха а тайп-тайпара а турпалаш ба пьесан юкье: субретка, Дуэнья, Тиран, Скапен, Лендр, Герцог де Валломбрез, Жакмен Лампурд, Маркиз, Кавалер де Видаленк, Чикита, Агостен, Принц, Мерендоль, Дворецкий. Хларавар дукха хлама баргадайна, нах байза, халонаш лайна ва. Пьеса ешаш дика кхетаду, миштад актёрий вахар, малагIа чоалхане моттигаш нийслу цар новкьа. Из кепа теха хиннай № 4 йолча 2008-ча шера арадаьннача «Литературни Галгалайче» яхача журнала оагIонаш тла. Керттара редактор вар цу хана Малсаганаькъан Або. Шин даькьахи итг суртахи латтача пьесо наха гуш йоаца акте-

рий вахара оагIонаш йовзийт, кьабстта дика гу из укх илле мугIарашца:

«Вахар чехка дода,
хьайра санна кхесташ,
Шира ворда, цIувзаш,
новкьа арайоал.
Театр да адам, кизго санна
хьесташ,
Цу чу хьежар ший юхь яйзе
юхавоал».

Галгалай театр хьа а даь, цунца болх бе волавеннача хана, цхьаца «таьнаш» духьалтувсац, болх хьа ца байташ, хьувз цун гIулакх дла ца дахийта герташ бола нах. Цудухьа 1992 шера Джабраила Мустафа ваха длавода Германе. Из длавахале, цкьа-шозза яхар мо, лоацца влшагIкхетараш хилар тха театре а городе долхашдоагIаш а. Цунна совгIата галгалай кьонача поэтий юкьара книжка делар аз, цу тла эггара хьалха латтар аз язъяхь байташ. Цигарча шахьарашка Гамбурге, Бремене, Штутгарте кьаьхьегаш хул Мустафа. Цо хьаьий ше вахача мехка а цул араьха а массехк компани. Го даьд, галгалай кьаман сий даккха герташ. Бакьда укх йоазон юкье политиках дувчача лацар сона, цудухьа цо ОО-Наца, Европарламентаца дувзадена леладаьча гIулакхех хьоахадергдац аз. Дезал а воIйол а да йоах Мустафай.

Ше миччахьа вахе а, галгалай кьамах ше хьаваьннилга дицлуш вац аьнна хет сона вай мехкахо. Цу хьаькьехьа цо дийценд ше интервьеннача Донченко Юлия яхача журналисткайга. Мишта вах хьо, аьнна, шийга деннача хаттара жоп луш, Мустафас аьннад: «Тлехдика вах со. Театр дац са, тлакка бокьонца вола режиссёр ва-кх со (вел)! Оаха хьаькхолл театральни а кино а проекташ, обяьвлени яле, царна лаьрхIа актёраш влшагIтох. Уж актёраш хила беа Юмалуш а хлама до-взара тлара а. Са театре болх бераш ба алхха немций актёраш.

Эмигранташца беча баллах пайда гуц сона. Со Германе вах, цудухьа цигарча вахарца, театраца длаема хила веза са. Нагахьа санна са театре эрсий актёраш хургбале, тлакка Германе сенна бу болх? Цу тайппара аьттув боалаш, болх длаоттаб ховргдар сона Россе а».

Юххера, сай йоазув чакхдоалаш, са ала безам ба, Джабраила Мустафа вайна массанена вовзаш а везаш а волча театра актёра а иллиалархочун а Беканаькъан Ибрахима нанас ваь воша ва, аьнна. Мичча хана цкьа цла а вена, вай театра болх цо кердача лагIа тла боаккхаргхиларах теша безам ба. Аьттув балба цун режиссёра новкьа, наха езалургийола спетаклаш кхолла.

Къахъегама хьалхара турпал

Барахой Лемкай 105 дизад

Гарчакханаькъан Сали

Таханарча дийнахьа гIалгIай къамак хьабаннача наха юкъе пхи саг къахъегама турпалаш ба. Царна юкъе а эггара хьалха из цIи еннача Барахой Элбазкъий Лемкай ухх шера 105 шу дуз. Лоацца дагайохаргья вай цун вахарцара цъхайола моттигаш.

Элбазкъий Лемка ше СоагIапча бахача Мержой тайпан я, хIаьта Барахой хиннав цун мар.

Хоза, маьрша вахаш хиннав из, ши бер долаш. Пом хьайнилга шийна хайча, мехка га дакка вахав Юкъерча Ачалкхера Барахой Муте Мухтар. Вои йоли хиннад цун, из тIем тIа водача хана, Тамарийи Мусаи яхаш. Къона нускал а хиннад — Мержой Лемка. ТIехьагIа цох хургья вай берригача мехка цихеза йола доярка, Социалистически Къахъегама Турпал. ТIем тIа ваха цун мар, 1942 шу хьатIакхаччалца, цIагIа каьхаташ яз деш хиннав. ХIаьта эггара тIехьа цо дайтача каьхата

тIа аьнна хиннад, шоаш фордал дехьабоахаш ба, хIанзехь кхы каьхат ма язде. Цул тIехьагIа, бов царна юкъера бувзам. Ше йоккхача сийленга кхаьччул тIехьагIа, берригача мехка дIаяйзача, ший маьрах дола бакъдар лехаш дукха къахъийгад Лемкас, хIаьта а, из де доацаш воврал совгIа, ер ма дий аьнна, дог хьоасташ хIама корадаьдац. Да воацаш, ше цъханне кхедаьд цо шоай шаккха бер.

Вай мехкадхьаьччул тIехьагIа, 40-ча шерашка, Кустанайски областа Шербетски районерча Костерковка яхача Казахстана юртарча ферме балха яхай из, геттара къона йолаш, цу балхаца безам болаш, хIара ди мел доал керда толамаш доахаш хьаенай Лемка. Цул тIехьагIа 1957-1976-ча шерашка «Назрановский» совхоза Аьлтий-Юртарча отделене доярка йолаш къахъийгад. Цун къахъегама книжка тIарча цъхан оагIон тIа яздаьд балха эттай, цул тIехьагIа пенсе яхай яха дешаш.

Нохч-ГIалгIай АССР халкъа боахам дегIабоалабеча хьинаре къахъегарах, 1965 шера оагIой

бетта 25-ча дийнахьа цунна енна хиннай СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указах Социалистически Къахъегама Турпал яха цIи, цунца цъхана Ленина ордени «Марси жIови» яха доша мейдилги. Царел совгIа вай мехкахоача денна хиннад кхьодола паччахьалкхен совгIаташ а: Къахъегама Щеча Байракха орден, Октябрьски Революце орден. Толаме къахъегарах цунна еннай цу хана эггара дикагIа лоархIаш хинна «Волга» М-21 яха машен. Вай мехкарча берригача наха йовзаш яр Лемка, из йоацаш цаI партийни гуллам хилацар, цо дакъа лоацар массадолча цIайшка. Элбазкъий Лемка хиннай парте XXII — XXV съездий делегат. Из хержар СССР оалача боккхача мехка ВЦСПС доакъашхолла. ГIорваьннача гIалгIай суртанча а скульптор а хиннача Мамилганаькъан Руслана дилладар Элбазкъий Лемкай сурт.

Се зIамига кIаьнк волча хана денз, из бIаргайна ва со. Дошо седкъа уллаш, из массахана дакъа лоацаш хулар доккхача цейшта хетаяьча Наьсарен рай-

она кхетаченашка, уж цу хана хулаш хинна моттиг яр РДК — хIанз вай музей чуйола цIа. Цул совгIа, Наьсаре шоай долахьара машенаш кIезига яр цу заман чухь. ХIаьта Лемкайяр мо «Волга» йола нах цъхан кулга пIелгашца а дагарбулургбар, кхьметтел боккхий партийни болхлой а цу хана цунъяр санна йолча «Волгаца» лелар. Наьса-

рера канал бIаргадайча, Лемкас оалар йоах, из ЮдоагIа хий миссел шура яккхай аз. Цудухьа яр из сий долаш, наха лоархIаш а, мехкахошга езаш а. Иштта хул къахъегамац яьккха сийле.

Барахой Элбазкъий Лемка кхелхай 1988 шера бекарга бетта 25-ча дийнахьа. Дошалкъий-Юрта цун цIи лелаш ба цъха урам.

Дешархошта дийцар, Ленинграда моастагIчо го баьча хана, цигарча наха гойтача деналах

ГIазданаькъан Ахьмад

Дешархошта дийцар, ЛенинградI моастагIчо го баьча хана, цигарча наха гойтача деналах

Эбарга-Юртарча культуран Цен а библиотекан а болхлоша ишколе дагIаца берашта лаьрхIа «Блокадни маькх» яхача темах дувцаш, сахьат даьккхар. Пом лаьтчаца шерашка моастагIчун эскарго баь, Ленинграда бахархой берригача мехках хоадабаь 872 ди даьккхача хана, Нева оала-

ча хи тIа иллача шахьара бахархой мишта кIалхарбаьлар, цига мел адам делар, белгалдир вIашагIкхетаре.

«Тха болхлочо Барахой Марета дийцар, Сийлахь-боккхача Даьймехка тIемах, Ленинград моастагIчун гонна юкъейисача деной маькках лаьца. Цу хана, карточках юташ, боллошта 250 грамм, юхембисарашта 125 грамм мара сага ца кхоачаш хиннача маькках. Ленинграда бахархоша лайна халонаш ювцаш болча книжкай гойтама юхе, библиотекан болхлочо Хамхой Любас дий-

цар, цу гонна юкъенийсбенна-ча наьха деналах.

Блокада маькках лаьца бай-

таш йийшар Харсенаькъан Аминас, Келой Хьавас», — аьлар «Сердало» газетага Эбар-

га-Юртарча культуран Цен кулгалхочо Мерешканаькъан Соняс.

Министерство имущественных и земельных отношений Республики Ингушетия на основании распоряжения Минимущества Ингушетии № 140 от 26.01.2023 г. объявляет о проведении аукциона на право аренды земельного участка, находящегося в государственной собственности Республики Ингушетия.

Аукцион состоится в 11 ч. 00 мин. 14.03.2023 г. по адресу: РЕСПУБЛИКА ИНГУШЕТИЯ, ГОРОД НАЗРАНЬ, ТЕРРИТОРИЯ ЦЕНТРАЛЬНЫЙ ОКРУГ, ПРОСПЕКТ И.БАЗОРКИНА, ДОМ 70, ЭТАЖ 2, отдел арендных отношений.

Заявки принимаются с 9 ч 00 мин. 03.02.2023 г. по 11 ч 00 мин. 06.03.2023 г. по адресу: РЕСПУБЛИКА ИНГУШЕТИЯ, ГОРОД НАЗРАНЬ, ТЕРРИТОРИЯ ЦЕНТРАЛЬНЫЙ ОКРУГ, ПРОСПЕКТ И. БАЗОРКИНА, ДОМ 70, ЭТАЖ 2, отдел арендных отношений.

Дата рассмотрения заявок на участие в аукционе: 12 ч 00 мин. 07.03.2023 г.

Лот №1.

Предмет аукциона: право аренды в отношении земельного участка, находящегося в государственной собственности Республики Ингушетия, категория земель - земли населенных пунктов, вид разрешенного использования - для размещения и эксплуатации иных объектов транспорта, кадастровый номер 06:07:0000000:224, площадь 8919 кв.м., расположенный по адресу: Российская Федерация, Республика Ингушетия, Джейрахский муниципальный район, с. п. Джейрах.

Ограничения и обременения в отношении земель-

ного участка предусмотрены статьями 56, 56.1 Земельного кодекса Российской Федерации.

Максимальные и (или) минимальные допустимые параметры разрешенного строительства для зоны ПЛ (зона природных ландшафтов и неудобий) в соответствии со ст. 38 Градостроительного кодекса РФ не подлежат ограничению (ст. 36 ПЗЗ МО с. п. Джейрах Джейрахского муниципального района Республики Ингушетия, утв. Решением Джейрахского сельского Совета от 2 ноября 2012 г. № 14-9/2 (изм. Решение Джейрахского районного Совета от 27.10.2016 г. №15/3-3)

С техническими условиями подключения к сетям инженерно-технического обеспечения можно ознакомиться, обратившись к организатору торгов.

Срок аренды: 10 лет (8 месяцев).

Начальная цена (ежегодный размер арендной платы): 142925,19 руб.

Шаг аукциона (3%): 4287,76 руб.

Размер задатка: 28585,04 руб.

Форма заявки на участие в аукционе, порядок ее приема, адрес и место её приема указано в извещении о проведении аукциона размещенном на официальном сайте Российской Федерации в сети «Интернет» для размещения информации о проведении торгов: www.torgi.gov.ru

Задаток вносится заявителем единым платежом в валюте Российской Федерации на счет Организатора аукциона (Министерство имущественных и земельных отношений Республики Ингушетия, 386101, РЕСПУБЛИКА ИНГУШЕТИЯ, г НАЗРАНЬ, тер ЦЕН-

ТРАЛЬНЫЙ ОКРУГ, пр-кт И. БАЗОРКИНА, д. 70, ИНН 0602012733, КПП 060601001, ОКПО 00048455, казначейский счет 0322 2643 2600 0000 1400, БИК 012618001, корр. счет 40102.810.3.4537.0000027, Отделение НБ Республика Ингушетия г.Магас, УФК по Республике Ингушетия, лицевой счет 05142144540, КБК 163 111 05012 04 0000 120. В назначении платежа указывается «задаток для участия в аукционе номер извещения _____».

Задаток должен поступить на счет Организатора не позднее 12 ч 00 мин. 07.03.2023 г.

Задатки лицам, участвовавшим в аукционе, но не победившим в нем, возвращаются в течение 3 рабочих дней со дня подписания протокола о результатах аукциона.

Внесенный задаток заявителю, не допущенному к участию в аукционе, возвращается в течение трех рабочих дней со дня оформления протокола приема заявок на участие в аукционе.

Аукцион является открытым по составу участников и проводится организатором аукциона в присутствии аукционной комиссии и участников аукциона (их представителей).

Аукцион проводится путем повышения начальной (минимальной) цены договора (цены лота), указанной в Извещении о проведении открытого аукциона, на «шаг аукциона».

Победителем аукциона признается участник аукциона, предложивший наибольший размер ежегодной арендной платы за земельный участок.

14 ДОКУМЕНТ

Извещение

о проведении торгов в электронной форме по продаже арестованного имущества.

1. Организатор аукциона, продавец: Территориальное управление Федерального агентства по управлению государственным имуществом в Республике Ингушетия (далее — ТУ Росимущества в РИ, Организатор торгов)

2. Форма аукциона: аукцион в электронной форме, открытый по составу участников и по форме подачи предложений о цене имущества (далее — аукцион, торги).

3. Место проведения аукциона: аукцион проводится на электронной торговой площадке «Сбер А» (АО «Сбербанк-АСТ»), в сети Интернет по адресу www.utp.sberbank-ast.ru (далее — ЭТП «Сбербанк-АСТ», ЭТП).

4. Дата и время начала приема заявок на участие в аукционе — 3 февраля 2023 г. с 09:00 по московскому времени.

5. Дата окончания приема заявок на участие в аукционе — 17 февраля 2023 г. до 18:00 по московскому времени.

6. Время и место приема заявок - заявки подаются круглосуточно в период с начала приема заявок до окончания приема заявок через электронную торговую площадку «Сбербанк-АСТ» в соответствии с порядком, указанным в настоящем извещении, размещенным на официальном сайте Российской Федерации для размещения информации о проведении торгов (www.torgi.gov.ru), и на сайте ЭТП «Сбербанк-АСТ», а также в соответствии с регламентом ЭТП «Сбербанк-АСТ».

7. Дата, время и место подведения итогов приема заявок на участие в торгах — 20 февраля 2023 г. в 10:00 по московскому времени по адресу: Республика Ингушетия, г. Назрань, ул. Победы, д. 3.

8. Дата, время и место проведения торгов (подведения итогов торгов) — 21 февраля 2023 г. в 10:00 по московскому времени на ЭТП «Сбербанк-АСТ».

9. Правовое основания для проведения торгов и правовое регулирование:

Настоящий аукцион проводится в соответствии с положениями Гражданского кодекса Российской Федерации, Федеральным законом от 16 июля 1998 г. № 102-ФЗ «Об ипотеке (залоге недвижимости)» и иными нормативными правовыми актами Российской Федерации, а также регламентом электронной торговой площадки, размещенным на сайте www.utp.sberbank-ast.ru в подразделах «Информация», «Регламент работы УТП», «Инструкции», «Информация по ТС», «Регламент ТС», «Инструкции по работе в ТС», иными локальными документами ЭТП.

II. Сведения о выставляемом на торги имуществе

Лот №1: заложенное недвижимое имущество должника Галаева М.Я.: Кузница, литер А, общая площадь 603,7 кв.м., кадастровый номер 06-06-01/013/2007-987, ремонтно-механический цех, литер Б, общая площадь 379,6 кв.м., кадастровый номер 06-06-01/013/2007-988, токарный цех, литер В, общая площадь 863,3 кв.м., кадастровый номер 06-06-01/013/2007-989, ремонтно-механический цех, литер Г, общая площадь 490,6 кв.м., кадастровый номер 06-06-01/013/2007-990 и земельный участок общей площадью 15300 кв.м., кадастровый номер 06:01:00:00 001:0648. Место нахождения имущества - Республика Ингушетия, г. Малгобек, ул. Чкалова, 49. Начальная цена продажи - 6 562 000 (шесть миллионов пятьсот шестьдесят две тысячи) руб. 00 коп. без учета НДС. Сумма задатка - 200 000 (двести тысяч) руб. Шаг аукциона - 65 000 (шестьдесят пять тысяч) руб.

Основание для продажи - постановление судебного пристава исполнителя МОСП по ИОИП УФССП России по Республике Ингушетия Гандалоевым М-Б. И. от 24.01.2023 г. №06019/23/600.

Осмотр имущества по предварительной договоренности с судебным приставом исполнителем МОСП по ИОИП УФССП России по Республике Ингушетия Гандалоевым М-Б. И. по адресу: РИ, г. Магас, ул. Кулиева, 8 и (или) по тел. 8(8734) 55-19-56.

III. Общие условия:

- внести задаток на счет указанный в настоящем информационном сообщении;

- в установленном порядке подать заявку (заявление) по форме, представленной в приложении к настоящему информационному сообщению с приложением пакета документов;

Заявление на участие в аукционе должно содержать следующие сведения:

- для юридических лиц: фирменное наименование (наименование), сведения об организационно-правовой форме, о месте нахождения, почтовый адрес, банковские реквизиты;

- для индивидуальных предпринимателей: фамилия,

имя, отчество (если имеется), паспортные данные, адрес места жительства, банковские реквизиты;

- для физических лиц: фамилия, имя, отчество (если имеется), паспортные данные, адрес места жительства, банковские реквизиты.

- В состав заявки входят следующие документы:

- для юридических лиц: заявление на участие в торгах; полученную не ранее чем за шесть месяцев до даты размещения на официальном сайте торгов извещения о проведении аукциона выписку из единого государственного реестра юридических лиц или нотариально заверенную копию такой выписки; заверенные копии учредительных документов заявителя; письменное решение соответствующего органа управления заявителя, разрешающее приобретение имущества, если это необходимо в соответствии учредительными документами; документ, подтверждающий полномочия лица на осуществление действий от имени заявителя; заявление об отсутствии решения о ликвидации заявителя - юридического лица, об отсутствии решения арбитражного суда о признании заявителя - юридического лица банкротом и об открытии конкурсного производства, об отсутствии решения о приостановлении деятельности заявителя в порядке, предусмотренном законом; документ, подтверждающий статус юридического лица (для нерезидентов РФ); декларация о соответствии требованиям п. 5 ст. 449.1 ГК РФ (в письменном виде, в свободной форме);

- для индивидуальных предпринимателей: заявление на участие в торгах; полученную не ранее чем за шесть месяцев до даты размещения на официальном сайте торгов извещения о проведении аукциона выписку из единого государственного реестра индивидуальных предпринимателей; нотариально заверенная доверенность на лицо, уполномоченное действовать от имени заявителя; заявление, об отсутствии решения арбитражного суда о признании заявителя - индивидуального предпринимателя банкротом и об открытии конкурсного производства, об отсутствии решения о приостановлении деятельности заявителя в порядке, предусмотренном законом; декларация о соответствии требованиям п. 5 ст. 449.1 ГК РФ;

- для физических лиц: заявление на участие в торгах; копия паспорта заявителя (все листы); нотариально заверенная доверенность представителя физического лица; декларация о соответствии требованиям п. 5 ст. 449.1 ГК РФ;

- для иностранных граждан и иностранных юридических лиц: заявление на участие в торгах; надлежащим образом заверенный перевод на русский язык документов о государственной регистрации юридического лица или физического лица в качестве индивидуального предпринимателя в соответствии с законодательством соответствующего государства и документов, удостоверяющих личность физического лица; нотариально заверенная доверенность представителя физического лица; декларация о соответствии требованиям п. 5 ст. 449.1 ГК РФ. Согласно п. 5 ст. 449.1 ГК РФ - в публичных торгах не могут участвовать должник, организации, на которые возложены оценка и реализация имущества должника, и работники указанных организаций, должностные лица органов государственной власти, органов местного самоуправления, чье участие в торгах может оказать влияние на условия и результаты торгов, а также члены семей соответствующих физических лиц.

- платежное поручение с отметкой банка. Опись представленных документов.

11. Порядок внесения задатка:

2.1 Порядок внесения задатка:

Заявители обязаны внести задаток в необходимом размере до окончания приема заявок.

Задаток должен быть внесен в размере, указанном в извещении по реквизитам универсальной торговой платформы ЗАО «Сбербанк-АСТ»:

ПОЛУЧАТЕЛЬ:

Наименование: ЗАО «Сбербанк-АСТ»

ИНН: 7707308480

КПП: 770701001

Расчетный счет: 40702810300020038047

БАНК ПОЛУЧАТЕЛЯ:

Наименование банка: ПАО «СБЕРБАНК РОССИИ» Г. МОСКВА

БИК: 044525225

Корреспондентский счет: 30101810400000000225

Назначение платежа: «Перечисление денежных средств в качестве задатка (ИНН плательщика), лот №__, извещение №__, НДС не облагается»

Указанное извещение является публичной офертой для заключения договора о задатке в соответствии со

ст. 437 Гражданского кодекса РФ.

Денежные средства, перечисленные за участие в аукционе третьим лицом, не зачисляются.

VI. Порядок возврата и удержания задатка

3.1 Денежные средства, внесенные в качестве задатка на участие в аукционе победителем торгов, зачитываются в качестве оплаты покупной цены имущества. При неперечислении покупателем покупной цены в срок, он считается уклонившимся от заключения договора. В случае уклонения победителя аукциона от заключения договора задаток не возвращается.

Возврат задатка осуществляется универсальной торговой платформой ЗАО «Сбербанк-АСТ» в соответствии с регламентами универсальной торговой платформы ЗАО «Сбербанк-АСТ» и торговой секции «Приватизация, аренда и продажа прав», размещенными на сайте <http://utp.sberbank-ast.ru/> в разделе «Универсальная торговая площадка» и в подразделе «Информация по ТС» раздела «Продажи» - «Приватизация, аренда и продажа прав» соответственно, и иными нормативными документами универсальной торговой платформы.

V. Прочие условия:

Информация о торгах размещена на официальном сайте Российской Федерации www.torgi.gov.ru в сети интернет, на сайте www.rosim.ru.

Ознакомиться с проектом договора купли-продажи заинтересованные лица могут на сайтах <http://utp.sberbank-ast.ru/>, а также в рабочие дни с 10.00 до 16.00 по адресу организатора торгов: Республика Ингушетия, г. Назрань, ул. Победы, д. 3. Контактное лицо Организатора торгов: Беков Хамзат Юсупович, тел. (8732) 22-61-72.

Победитель торгов уплачивает Организатору торгов сумму покупки за вычетом ранее внесенного задатка в течение 5 рабочих дней с момента подписания обеими сторонами Протокола на счет:

Получатель: Территориальное управление Федерального агентства по управлению государственным имуществом в Республике Ингушетия - лицевой счет для учета операций со средствами, поступающими во временное распоряжение - 05141A26680;

ИНН - 0608014952; КПП - 060801001.

Расчетный счет: 03212643000000011400;

Кор/счет: 40102810345370000027;

Банк получателя: ОТДЕЛЕНИЕ - НБ РЕСПУБЛИКА ИНГУШЕТИЯ//УФК по Республике Ингушетия г.Магас; БИК: 012618001; ОКПО:15073973; ОКТМО:26706000; ОГРН: 1100608000646.

В течение пяти рабочих дней с момента внесения покупной цены лицом, выигравшим публичные торги, Организатор публичных торгов заключает с ним договор купли-продажи. Этот договор и протокол о результатах публичных торгов являются основанием для внесения необходимых сведений в Единый государственный реестр недвижимости.

Договоры купли-продажи на доли в праве собственности по недвижимому имуществу подлежат нотариальному удостоверению. Расходы по нотариальному удостоверению договора несет лицо, выигравшее торги.

Право собственности на имущество переходит к покупателю в порядке, установленном законодательством РФ. Расходы по оформлению права собственности возлагаются на покупателя.

Организатор торгов оставляет за собой право снять выставленное имущество с торгов по указанию судебного пристава-исполнителя. Все вопросы, касающиеся проведения аукциона, не нашедшие отражения в настоящем извещении, регулируются в соответствии с законодательством Российской Федерации.

Согласно ст. 35 п. 3 Семейного кодекса Российской Федерации от 29.12.1995 №223-ФЗ, ст. 26,28 Федерального закона от 13.07.2015 №218-ФЗ «О государственной регистрации недвижимости» победитель торгов в день подписания Договора купли-продажи, Акта приема-передачи необходимо предоставить нотариально удостоверенное согласие супруга (и).

Согласно п. 6 ст. 57 ФЗ от 16.07.1998 №102-ФЗ (ред. от 02.08.2019) «Об ипотеке (залоге недвижимости)» Выигравшим публичные торги признается лицо, предложившее на публичных торгах наиболее высокую цену за продаваемое имущество. Это лицо и организатор публичных торгов подписывают в день их проведения протокол о результатах публичных торгов. Уклонение кого-либо из них от подписания протокола влечет последствия, предусмотренные пунктом 5 статьи 448 Гражданского кодекса Российской Федерации.

Иаьдало хьадаьха наьха боахамцара хламаш дохка отта- дарах бола хоам

1.Тяьрг ер, дохкархо: Палглай Республике Глолла йола паччахьалкхен доалахьен кулгал ду федеральни агентствон моттигера урхалле (длахо –ГР Росдоалахьен МУ, тяьрг ер).

2.Тяьрга кеп: электронни хьисапе еш я тяьрг, из ийилла я ший доакъашхошта а дохка оттадаьча хламай маьхаш долча дешашта а (длахо – Тяьрг, дохкар).

3.Тяьрг дяхьош йола моттиг: электронни хьисапе еш я тяьрг «Сбер А» (АО «Сбербанк-АСТ») яхача мах беча майдан тла, интернетта чухьа укх адресах www.utp.sberbank-ast.ru (длахо – ЭТП «Сбербанк – АСТ», ЭТП).

4.Тяьрга юкье дакъа лаца ловраш даязбу ди, ха – 2023 ш. саккура бетта 3 ди, московски ханах 09:00 сахьат даьлча.

5.Тяьрга юкье дакъа лоацараш даязбар чакхдоал – 2023 ш. саккура бетта 17 дийнахьа московски хана 18:00 сахьат даьлча.

6. Даькъа лоацараш даязбу ха а моттиг а – даязбала йиш я из дладоладаьча дийнахьа денз чакхдоалача денга кчаччалца дийнахьа а бус а, электронни почтан «Сбербанк-АСТ» яхача мах беча майданга Глолла, тяьрг чакхьяккхара лаьрхIа кхайкарал деча Российски Федераци лаьрхIаьча сайта тIа (www.torgi.gov.ru), иштта ЭТП «Сбербанк-АСТ» латгача укх хоам доадехарашка хьежжа, иштта ЭТП «Сбербанк-АСТ» оттадеча доазонашка хьежжа.

7. Тяьрга юкье дакъа лоацараш даязбара гулакх чакхдалара жамIа ду ди, ха, моттиг – 2023 ш. саккура бетта 20 ди, мосовски ханах 10:00 сахьат даьлча укх адресах: Палглай Республика, гI. Наьсаре, Победы оалача урама 3 цIа.

8. Тяьрг хургйола ди, ха. Моттиг (тяьрга жамIа дар) – 2023 ш. саккура бетта 21 ди, московски ханах 10:00 сахьат даьлча ЭТП «Сбербанк-АСТ».

9.Тяьрг дяхьара кийле а бокьонаш лораяр а:

Ер тяьрг еш я Российски Федераци Граждански кодекса, 1998 ш. Климарса беттарча №102-ФЗ йолча «Ипотеканна хетадаьча (боахам ланна оттабарах)» федеральни закон, Российски Федераци кхьча боарама каьхаташа, электронни майдан доазонаша дладехарашка хьежжа, уж го йиш я www.utp.sberbank-ast.ru сайта бе-беча доакъошка Глолла: «Хоамаш», «УТП балха доазонаш», «Инструкцеш», «ТС Глолла дола хоамаш», «ТС хана доазонаш», «ТС балхах йола инструкцеш», иштта ЭТП дувзаденнача кхьча каьхаташка Глолла.

II.Тяьрге йохка оттаьча хламаех бола хоам

№ 1 йола лот декхар доалача Галай М. Я. пхьоалле, алап А, йоккхал 603,7 кв. м., цун кадастрови номер 06:06:01/013/2007 - 987. Ремонт ю механически цех, алап Б, йоккхал 379,6 кв.м., кадастрови номер 06-06-01/2007-988, токарый станок, алап В, дIалоаца моттиг 863,3 кв.м., кадастрови номер 06-06-01/013/2007-989, ремонт ю механически цех, алап Г, йоккхал 490,6 кв. м., кадастрови номер 06-06-01/013/2007-990, лаьттан даькъа – 15 300 кв. м., кадастрови номер 06:01:00/00001:0648. Боахам бола моттиг – Палглай Республика, гI. МагIалбик, Чкалова урам, 49. Дохкача хламаш юхьанцара мах 6 562 000 (ялх миллион пхи бIаь кховзткъа ший эзар) сом 00 кепиг; НДС тIаохаш бола мах боацаш. Ланна луш дола ахча 200 000 (ши бIаь эзар) сом. Тяьрга гIа - 65 000 (кховзткъа пхий эзар) сом. Дохка бокьо луш дола каьхат – Палглай Республике Глолла йолча Россе гI. Магасерча УФССП ИОИП МОСП Гоандалой М-Б. И. 24. 01. 2023 ш. №06019/23/600 бола соцам.

Палглай Республике Глолла волча Россе УФССП ИОИП МОСП суда пирстопаца М-Б. И. Гоандалойчунца, хьалхе дийца а дийца, боахамга хьажар хургда укх адресах: ГР, гI. Магас, Кулиева урам, 8, е телефонаца: 8(8734) 55-19 - 56.

III. Юкьара декхараш:

-укх хоам тIа белгалъяьча чота тIа ланна лу ахча Юдиллар;

-эшаш долча каьхаташца цхьана укх хоам доадеххача тайпара, йоагIаш йола кеп йолаш, заявка (заявлени) дIаялар;

Тяьрга юкье дакъа лоацачун заявлени чулоацан хила беа:

-юридически викалашта: фирменни цIи (цIи), кечвалара-бокьонах дола хоамаш, вола моттиг, почтацара адрес, банкера реквизитах;

- шоашта болх беча нахагара: тайпан цIи, ший цIи, даь цIи (нагахьа санна яле), паспорта йоазув, вахачара адрес, банкера реквизитах;

-мугIарерча нахагара: тайпан цIи, цIи, даь цIи (нагахьа яле), паспорта йоазув, вахача моттигера адрес, банкера реквизитах.

- Заявкаца хила деза ер каьхаташ:

-юридически викалашта: тяьрга юкье даькъа лацара заявлени; тяьргах бола хоам лаьрхIаьча сайта тIа арабалале ялх беттал дукхагIа йоацача хана юридически викал хиларах цаI йолча паччахьалкхен реестрацарча каьхата тIара хьаяздаь йоазув е цу йоазон натариуса чIоагIдаь копи; даькъа лоацачун ше хьавозийташ долча каьхатий чIоагIдаь копеш; даькъа лоацачун урхалленгара боахам эца бокьо луш дола йоазонца денна пурам, нагахьа санна эшаш хуле, ше вовзийтача каьхаташка хьежжа; даькъа лоацачун цIерах венача сага викал хила бокьо луш дола каьхат; даькъа лоацар – юридически викал юкьера дIаваккхара хьакъехьа соцам боацилга бакъдеш йола заявлени; даькъа лоацар – юридически викал таро йоацаш висарах юхавоаккхаш бола соцам боацилга а яхьебаьнна гулакх дIадахьа дезаш цахилар бакъдеш йола арбитражни суда заявлени; законо дIадехачунга хьежжа, даькъа лоацаш вар юхавоаккхаш бола соцам боацилга бакъдеш йола заявлени; юридически викала дарж чIоагIдеш дола каьхат (РФ боацача наха); РФ ГК 449.1 ст. 5 п. дIадехарашка хьежжа оттаяь деклараци (кулгайоазонца ший лоламе кхелла);

-шоашта болх беча нахагара: тяьрга юкье даькъа лацарах йола заявлени; тяьргах бола хоам лаьрхIаьча сайта тIа арабалале ялх беттал дукхагIа йоацача хана хьаденна цаI йолча паччахьалкхен шоашта болх берий реестрацарча каьхата тIара хьаяздаь йоазув; натариуса чIоагIдаь, даькъа лоацачун цIерах венача сага викал хила бокьо луш дола каьхат; даькъа лоацар – юридически викал таро йоацаш висарах юхавоаккхаш бола соцам боацилга а яхьебаьнна гулакх дIадахьа дезаш цахилар бакъдеш йола а арбитражни суда заявлени; законо дIадехачунга хьежжа, даькъа лоацаш вар юхавоаккхаш бола соцам боацилга бакъдеш йола заявлени; законо дIадехача тайпара даькъа лоацачун гулакх соцадеш бола соцам цахилар; РФ ГК 449.1 ст. 5 п. дIадехарашка хьежжа оттаяь деклараци;

-мугIарерча нахагара: тяьрга юкье даькъа лацарах йола заявлени; даькъа лоацачун паспорта копи (еррига оагIонаш); натариуса чIоагIдаь мугIарерча сага ший цIерах даькъа лаца бокьо луш дола тешал; РФ ГК 449.1 ст. 5 п. дIадехарашка хьежжа оттаяь деклараци;

-доазол араьарча наха, доазол араьарча юридически викалашта: тяьрга юкье даькъа лацарах йола заявлени; мугIарера саг вовзийташ дола а белгаларча паччахьалкхен законашка хьежжа чIоагIдаь ерсий таржам дола паччахьалкхено юридически викал е мугIарера саг шийна болх беш волга дIаязвар а бакъдеш дола каьхаташ; даькъа лоацача мугIарерча сага цIерах венача сага викал хила бокьо луш дола каьхат; РФ ГК 449.1 ст. 5 п. дIадехарашка хьежжа оттаяь деклараци; РФ ГК 449.1 ст. 5 п. яхачо – наха юкьерча цу тайпарча тяьрге даькъа лаца йиш яц декхар доалача сага, декхар хьаьрчачун боахама мах бе а бокха а тIадиллача организаце, цу организацей болхлой, Иаьдала белхаш тIа болча хьакимий, шоаш доал деча моттигий хьакимий, тяьрга Iаткъаш хила тарлу цар даькъа лацар, цу тайпарча мугIарерча наьха дезалий а бокьо яц цига даькъа лаца.

-ахча дIадаларах банко тешал ду каьхат. Хьачулуш долча дерригача каьхатий дIаяздар.

III Ланна ахча нийса дIачудалар:

2.1. Ланна ахча нийса дIачудалар:

Даькъа лоацаш вар декхарийла ва заявкаш дIаэцар соцадехь, боагIаьча боарама ланна дола ахча дIачудала. Хьалххе дIалу ахча хоам тIа белгалбаьккхача боарама дIадала деза, дукха дохкара-эцара гулакхаш леладеча ЗАО «Сбербанк-АСТ» цIерах.

ДIАЭЦАР:

ЦIи: ЗАО «Сбербанк – АСТ»

ИНН: 7707308480

КПП: 770701001

Ахча дIалу чот: 40702810300020038047

ДIАЭЦАЧУН БАНК:

Банка цIи: ПАО «РОССЕ СБЕРБАНК» гI. МОСКВА

БИК: 044525225

Корреспондентски чот: 3010181040000000225

ДIалу ахча лаьрхIа да: «Ланна дола ахча дIадахийтар (дIадохийтачун ИНН), лот №__, хоам №____, НДС як-

кхач»

Белгалбаьккхача хоам РФ Граждански кодекса 437 ст. дIадехачунга хьежжа ланна долча ахчанца дувзаденнача договора кIийле я.

Цу гулакха юкье кхоалагIа лоархIаьча сага хьаьжо-даь ахча хьаэцац.

VI. Ланна денна ахча юхадалара а соцадара а никь

3.1 Тяьрге котваьнначо, цига даькъа лацар духьа, ланна юкьедихьа хинна ахча эцача боахама маьхача дIалоархIаш да. Цкъаьнахьа цо бизза мах ший ханнахьа дIа ца лой, из чIоагIде дезача договора тIара лорзагIваьннарг лоархI. Котваьнна хиннар, договор ца оттадеш, юхавоале, ланна денна ахча цунна юхалуц.

Ланнга денна ахча юхадала дезар я бе-бе декхараш кхоачашду мах бу гулакхаш леладеш йола ЗАО «Сбербанк-АСТ», из цо ду тайп-тайпара декхараш кхоачашду мах бара гулакхаш леладеш йола ЗАО «Сбербанк-АСТ», «Приватизаци яра, леладеш хIама хьаэцара а дохкара а никь» оалача мах бара даькъа бокьонашка хьежжа, уж бокьонаш дIаязъь я <http://utp.sberbank-ast.ru/> яхача сайта «Тайп-тайпара мах бу майда» яхача даькъ тIа а, «Дохкараш» - «Приватизаци яра, леладеш хIама хьаэцара а дохкара а никь» яхача даькъа чIоагIаьча «Хоамаш ТС Глолла» яхача ах даькъ тIа а, кхьдолча дукха оагIонаш йола мах бара бокьонаш лорача каьхатий кIийлен тIа а.

V. Кхьдола декхараш:

Тяьргах бола хоам дIаязбаь ба Российски Федераци лаьрхIаьча интернетерча сайта тIа www.torgi.gov.ru, сайта тIа www.rosim.ru.

Эцара-дохкара договора проектага цунца бала бола нах хьажа мегаргба <http://utp.sberbank-ast.ru/> сайтташ Глолла, хIаьта балха деношка 10. 00 сахьатагара 16.00 даллалца тяьрг ечар адресах: Палглай Республика, гI. Наьсаре, Победы урам, 3 цIа. Тяьрг ерий бувзам лоаттабу саг ва Беканаькъан Ювсапа Хьамзат, тел. (8732) 22-61-72.

Котваьнначо тяьрг дIайихьачоа, шинна оагIоно каьхата кIалха кулг яздаь, балха пхи ди далале дIалу эцача хIаман мах, ланна денна хинна ахча тIера Io а даьккхе, укх чота тIа дIатIадохийт из:

ДIаэцар: Паччахьалкхено лелача тоам болча хIамашта доал деча Федеральни агентства Палглай Республике Глолла йола моттигера урхалле – цхьан хан-юкьа хьатIаоагIа рузкъа леладара йола цун доалахьара чот – 05141A26680;

ИНН - 0608014952; КПП - 060801001.

Ахча дIалу чот: 03212643000000011400;

Кор/чот: 40102810345370000027;

ДIаэцачун банк: ГIАЛГIАЙ РЕСПУБЛИКА НБ ОТДЕЛЕНИЕ//ГIаЛГIАЙ Республике Глолла йолча УФК гI. Магас; БИК: 012618001; ОКПО:15073973; ОКТМО:26706000; ОГРН: 1100680000646.

Тяьрге котваьнначо эцара мах дIабенначул тIехьагIа балха пхи ди далале, дохкачо цунца дохкара-эцара договор оттаду. Тяьргах хьахинначунца дувзаденна из договор а протокол а Боахама цаI мара йоацача паччахьалкхен реестра юкье дIаязвара эшаш дола керттара баьхан да.

ХIама доалахьа юкьа дохкара-эцара дола боахамца дувзаденна договораш нотариальни хьисапе чIоагIдаь хила деза. Цу гулакха бала беа мах лур ва тяьрге котваьннар.

Цунна караденна хIама ийчачо доаладерзадар РФ законо дIадехача наькъаца хул. Из доаладерзадеш, каьхаташ кийчдеш хула зе ийчачо токх.

Тяьрг еш болчар шоашка ют, суда пирстопа амар лойя, тяьрге дохка оттадаь хIама ца дохкаш соцадара бокьо. Тяьрг ярца дувзаденна, укх юкье ца долхаш дIа са кхь мел дола дешаш, Российски Федераци законашка хьежжа къестадеш хургда.

Российски Федераци 29. 12. 1995 №223-ФЗ йолча Деза-ла кодекса 35 ст. 3 п., 13.07. 2015 № 218-ФЗ Федеральн закона 26, 28 ст. «Паччахьалкхен боахама хьакъехьа» яхача беа тяьрге котваьнначо ше эцара-дохкара Договора, хьадалара-хьаэцара Актанна кIал кулг яздеча дийнахьа сесага е маьра цу гулакха раьза хилара натариусага Глолла чIоагIдаь тешал хьаьбокха деза.

«Ипотека хьакъехьа (боахам ланна битар)» яхача 16. 07. 1998 №102-ФЗ (02.08.2019 шергара ред.) ФЗ 57 ст. 6 п. яхачо, котваьннарг лоархI дохкача хIамах эггара дукхагIа мах бала кийча вар. Цу сага а тяьрг кийчъьраша а цу дийнахьа а бухсоцаш хьахинначунца дувзаденнача каьхата кIалха кулгаш язду. Цу шин оагIонаш цаI, каьхата кулг ца яздеш, юхайоале, Российски Федераци Граждански кодекса 448 статьяй 5 пункто дIадехар кхоачашду.

«ГОРЯЧАЯ ЛИНИЯ» ПРАВИТЕЛЬСТВА РИ ПО ПРОТИВОДЕЙСТВИЮ КОРРУПЦИИ +7 (8734) 55-11-57, ЕДИНЬИЙ ТЕЛЕФОН СЛУЖБЫ СПАСЕНИЯ 112

СЕРДАЛО

Учредители:
Правительство
Республики Ингушетия и
ГАУ «Общественная
газета «Сердало»

Главный редактор:
Курскиева Х.А.

Адрес Правительства РИ:
360001, г. Магас,
пр. И. Язиева, 12.

Адрес редакции и издателя:
Республика Ингушетия,
386101, г. Назрань,
Тер. Центральный округ
пр. И.Базоркина, 60.
Тел.: 8 (8734) 77-11-84
Бухгалтерия: 8 (8734) 77-10-85.

Газета зарегистрирована
Управлением Росохранкультуры
по ЮФО.
Рег. номер ПИ № ФС 10-6526
от 5 марта 2007 г.
E-mail: serdalo@yandex.ru
Сайт газеты: serdalo.ru.

Набор и верстка произведены в
компьютерном центре редакции
газеты «Сердало».
Время подписания номера
по графику в печать:
1 февраля 2023 г.
Фактически 17:20.

Точка зрения авторов может не
совпадать с позицией редакции.
При перепечатке
ссылка на газету обязательна.
Письма, рукописи, фотографии,
рисунки не рецензируются и не
возвращаются.
Свободная цена

Газета отпечатана в издательстве
«Южный регион»,
с готовых диалитивов
Адрес: 357600, Ставропольский край,
г. Ессентуки, ул. Никольская, 5.
Заказ №1435 Тираж: 2000 экз.

Ялатий кхаш тIа дехкий даьржад

Коазой Мадина

ХIара шера, ялат дIадейнача кхаш тIа даьржача дехкашца, тIом лоаттабе безаш хул цу гIулакха бехктокхаме бола болхлой.

Ханнахьа цар фу цахоада-даро доккха зе дергда, хьаль-отта дезача ялаташта. Гуйран хана лаятташцара балхаш йистедаьлча дусах долча чэх дика, йIайха фусам хул дехкашта. Цу тайпара хьал хIанз хьалха отташ дац.

Юртбоахама кьахьегам-хошта йоккха новкьарле еш гIулакх да из. 180 эзар гектар йолча лаятта санитарни болх дIабахьа арабаьннаб, цу гIулакха тIахьожам беш бола болхлой. Цар яхачох, ялатий кхашта доккха зе хилар кхерам болаш хIама да из.

«Новкьостал цахилча, тхона тхоашта дIабохьалургболаш болх бац из. Цул совгIа, цу гIулакха мел эша хIама а дац тхога таханарча дийнахьа. Боккха болх эшаш хьал да из», — белгалдир вай республикерча юртбоахама болхлочо Гомакортанакьан Лидас.

ГIалгIайчен Iалам лорадераша даьчох а 2023 шера де дезачох а дувцаргда

Султиганакьан Йоакьап

ГIалгIайчен Iалам лорадераша баьча балха жамIа дергда, 2023 шера де дезар белгал а дергда. Саькура бетта шоллагIча

дийнахьа, ГIалгIай Республикан Iалама Министерствос лаьрхIа бола болх дIабахьа лерхI, дIадахача шера даьрфуд хьожаш, аьлар «Сердало» газетата зарбан болхлоша.

«Из болх дIахьоргба 15 сахьат даьлча Магасерча Iалам лорадерий цIагIа. Балха тIа хила дезача беса, бIарчча шера даьчун мах беш, кердача 2023 шера хьалхашка латта декха-

раш белгал а деш, дIахьоргба вIашагIкхетар», — йоах хоамо.

Цу лоархIамеча кхетаче дакьа лаца бийхаб шоайла бувзам лелабеш долча боахамий викалаш.

Наьсарера нах баха фусамаш дохкаш-эцаш лелаяьй

ГIазданаькьан Ахьмад

Рейд дIаяхьа арабаьннача Наьсарерча мьре болх-лошта гучадаьлар, шахьаре мах бара гIулакхашта лаьрхIа вIаштIардаьча цIеношка лелаяьш тайп-тайпара моттигаш йолга.

«ДIабихьача балхо гуча-ьяхар, Iаьдала закон телхадеш йола дукха моттигаш. Бокьо йоацача тайпара болх беча моттигашта дIагIахотташ хьальяьй тикашта лаьрхIа кхы а гIишлош. Законага диллача, из болх цхьаккха тайпара иштта, шоай лоIаме, дIабахьа йиш йолаш бац. ДIахо тохкам беш гучадаьлар, цу наха из гIулакх леладеш бокьо луш дола кавхаташ доацилга», — аьлар шахьарерча администрацен болхлоша.

Экономически хьал лорадеша оагIон болхлоша цу гIулакхах суде дIачудала кавхат оттадир.

ГIОБЪЯВЛЕНИЯ

Утерянный аттестат, выданный СОШ №3 г. Назрани в 2004 г. на имя Хампиева Тамерлана Адлоповича, считать недействительным.

Утерянный диплом серии №90НН 0044830, выданный ПТУ им. Цурова, с. п. Нижние Ачалуки в 2009 г., диплом №90НН0071906, выданный 2009 г., диплом №90НН 0000555, выданный в 2012 г. на имя Дошхоклоева Джабраила Мусаевича, считать недействительным.

«ЦхьанБаркала» яха проект ший болх беш я

ГIазданаькьан Ахьмад

Йомабеш йола семинар.

«ЦхьанБаркала» яха проект йоаржаеш, кагирхой гIулакхах йолча комитетта доакьашхошца кьахьегаш ба, шоай лоIаме наха гIо де уха вайцигара болхлой. Укх наькьа цар дIайихьар, нах вIашагIкхийттача моттигашка кхетаче дIаяхьа студенташи ишкола дешархойи

«Йоккха кхетаче йолча наха хьалхашка кьамаьл дувца, шоаш вIашагIделла гIулакх лакхача боараме дIадахьа кагирхой Йомабеш хилар цун кулгалхой. Кьаьстга доаржадаь дийцар кагирхошца де дезача кьамаьлах. Наркоманех, корта бохабеча маларах, гIаьле увзарах, кьамаш кьестадаарах дола

кьамаьл нийсагIа хургдолча тайпара мишта духьалдахьа деза хьоахадир.

Шоаш дувцар, масалаш кхувлаш, ладувгIараша дикагIа дIаэцаргдолча тайпара мишта дувца деза хьалхадаяккхар семинара спикераша», — дийцар тхога кагирхой гIулакхах йолча комитете. Укх бетта 28-ча денга кхаччалца дIахьоргба наха гIо де Йомабеш бола болх.

ГIалгIайче дIайихьар лаьрхIа йолча операце дакьа лоацаш байнача бIухошта хетаяь яхь

ГIазданаькьан Ахьмад

ГIалгIайчен МагIалбика районе дзюдох йола йийлла яхь хилар, из хетаяь яр Донбасс лораш Росс лаьрхIача операце дакьа лоацаш байна-

ча бIухошта. Из дIайихьар Йоккхача-Ачалкхерча физкультурно-унахцIенон комплексе. Мехкарча бахархоша дикка теркалийр из спортивни яхь.

«Цига дакьа лоацаш хилар цхьа бIаь ах бIаь республикан тайп-тайпарча мIингашкара кьона спортсменаш, иштта Нохчий Республикера, ГIабартой-Балкхарой мехкара кагирхой. Хьалхле яккхара тIехьа кьов-

сабелар 2009-2015 шерашка баьраш, тайп-тайпара дозалаш бар уж.

Котбаьннарашта грамоташ а мейдилгаш а елар», — аьлар «Сердало» газетата яхь кийчьярша.